

EXAMENSARBETE

Hösten 2006

Lärarytildningen

Om vi sjunger har vi väl musik?

**Stämmer pedagogernas syfte med vad
eleverna lär sig?
– En fallstudie på två skolor**

Författare
Camilla Engström-Olofsson
Pernilla Svensson

Handledare
Michael Eylers

Om vi sjunger har vi väl musik?

Stämmer pedagogernas syfte med vad eleverna lär sig?

– En fallstudie på två skolor

Abstract

Många människor har på något sätt ett förhållande till musik, positivt eller negativt. Detta gäller såväl för barn och ungdomar som vuxna. Detta gäller även författarna till detta arbete. Syftet med vårt arbete är att undersöka musikundervisningen i skolan. Stämmer pedagogernas syfte och mål med vad eleverna själva uppfattar att de lär sig? Hur förhåller sig musikpedagogerna till våra styrdokument och överförs musiken i den övriga undervisningen? Vår undersökning är kvalitativ och utgår från intervjuer med elever och pedagoger samt observationer av musiklektioner. Undersökningen genomfördes på två olika skolor i samma kommun. I vårt arbete har vi använt oss dels av forskning vi hittat inom ämnet men även av annan litteratur som berör musiken. I vårt resultat har vi kommit fram till att pedagogernas syfte och mål når fram till eleverna, men även att musikundervisningen skiljer sig avsevärt mellan våra undersökningsskolor, trots att båda skolorna har musikpedagoger från den kommunala musikskolan som undervisar eleverna.

Ämnesord: Musik, pedagogik, inläring, undervisning, skola, syfte, mål

Innehåll

1. Inledning med bakgrund	6
1.2 Syfte	7
1.3 Arbetets upplägg	7
2. Litteraturgenomgång	8
2.1 Vad säger Kursplanen för musik?	8
2.2 Lpo94, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet	9
2.3 Musik i olika åldrar	10
2.3.1 Begåvning i förskoleåldern	10
2.4 Forskningsöversikt	11
2.4.1 Auditiv och visuell perception	12
2.4.2 Kommunikation och social kompetens	12
2.4.3 Självförtroende och självkänsla	13
2.4.4 Musikintelligens	14
2.4.5 Suzukimetoden	15
2.4.6 Eskiltunaprojektet	16
2.7 Musiken i utveckling	17
2.7.1 Massmedia och populärkultur	18
2.8 Pedagogernas roller och uppgifter	18
2.8.1 Pedagogernas bristande utbildning	19
2.8.2 Pedagogens roll	20
2.8.3 Gemenskap i gruppen	21
2.9 Musikundervisningen	22
2.9.1 Samarbete med musikskolan	22
2.9.2 Fröbelpedagogiken	23
2.9.3 Problemformulering	23
3. Metod	24
3.1 Val av metod	24
3.2 Etiska aspekter	25
3.3 Urval av skolor och pedagoger	25
Skola 1	26
Skola 2	26
4. Resultat med analys	27
4.1 Observation skola 1	27
4.2 Observation skola 2	27
4.3 Analys av observationerna - pedagogernas sätt att arbeta	29
4.4 Skola 1	31
4.5 Analys skola 1 – Stämmer elevernas eget lärande med pedagogens syften och mål?	34
4.6 Skola 2	35
4.7 Analys Skola 2 – Stämmer elevernas eget lärande med pedagogernas syften och mål?	40

5. Diskussion	42
5.1 Samarbete med musikskolan – positivt för skola 2	42
5.2.1 Pedagogernas syfte och mål och elevernas eget lärande	43
5.2.2 Vad händer på musiklektionen och hur uppfattar eleverna det?	45
5.2.3 Samspel och gemenskap	47
5.3 Musik i den övriga undervisningen, som metod eller avbrott?	48
5.4 Musik som metod för inläring	49
5.5 Pedagogernas uppgifter	50
5.6 Musikens påverkan	51
5.7 Metoddiskussion	52
6. Sammanfattning	54
7. Referenslista	56

Bilaga - Intervjufrågor

Förord

Vi vill tacka vår handledare Michael Eylers för god handledning och mycket hjälp på vägen. Vi vill också tacka de pedagoger och elever som medverkat i våra undersökningar och ställt upp på intervjuer, samt våra vänner som läst arbetet. Vi vill också tacka våra familjer som har varit ett enormt stöd under den här tiden.

Åstorp december 2006

Camilla Engström-Olofsson

Pernilla Svensson

1. Inledning med bakgrund

Många människor har ett intresse för musik och kopplar både minne och känslor till musiken. Det gäller även oss som är författare till det här arbetet. Camilla har växt upp med musiken omkring sig och intresset har alltid funnits, Pernilla däremot blev först intresserad av musik under sin gymnasietid. Vi har tidigare skrivit en b-uppsats tillsammans, som innehöll en undersökning gällande: "Om de yngre eleverna själva ansåg att de påverkades av musik, i valet av kläder och utseende." I och med den var vi överens om att även denna uppsats skulle beröra ämnet musik på något sätt. Då det snart är dags att avsluta studierna och börja arbeta ute i verksamheten, valde vi att undersöka musikundervisningen i skolan. Stämmer pedagogernas syften och mål överens med vad elevernas anser att de lär sig på musikundervisningen, och utgår syfte och mål från styrdokumentet. Vi vill även undersöka vad musikundervisningen innehåller och om musiken förs över och används som arbetsmetod i den övriga undervisningen. Vi har båda inriktningen *Språk och Skapande* och har positiv inställning till tematiskt arbete i alla ämnen.

Från början var tanken att enbart undersöka om musiken var en del av den andra undervisningen eller om den var ett avbrott från de "vanliga" ämnena. Vi ville även undersöka om det fanns skillnad i undervisningen med tanke på att skolornas storlek och pedagogik skiljer sig åt. Därför valde vi att vara på en "normalstor" kommunal skola och på en Montessoriskola med få elever och åldersintegrerade klasser. Det är inte längre utgångspunkten att undersöka det, men det berörs ändå i arbetet. Det visade sig nämligen att pedagogerna på båda skolorna är från den kommunala musikskolan och det är inte längre relevant att det ena är en Montessoriskola. Vi kände ändå att vi kunde ha fördel av att vara på just de här två skolorna för att vi varit där tidigare och alltså är välkända för både personal och elever. På så sätt hoppades vi kunna få mer relevanta svar på våra intervjuer och när vi genomförde våra observationer så störde vi inte undervisningen då eleverna är vana vid att vi är där, och den kan genomföras som vanligt. Vi var även välkomna till skolorna när helst det passar oss, vilket underlättar vårt arbete om vi behövde komplettera något eller behövde observera fler lektioner.

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka om elevernas och pedagogernas syn på musikundervisningen stämmer överens eller inte. När pedagogernas syfte och mål med musikundervisningen fram till eleverna och utgår deras syfte och mål från styrdokumentet? Anser eleverna själva att de lärt sig just det som pedagogerna har som syfte och mål? Vi vill också se om musiken överförs från musikundervisningen och används som arbetsmetod i den övriga undervisningen. Hur ser musikpedagogerna i vår undersökning på musikundervisningen som ett avbrott eller som en del av den andra undervisningen? Vad tycker eleverna, är de nöjda med undervisningen, samt känner de att de får påverka musiklektionerna?.

1.3 Arbetets upplägg

Arbetet utgår från observationer och intervjuer vi gjort med pedagoger och elever på två olika skolor. Dels är intervjuerna gjorda i en årskurs två och dels i en åldersintegrerad klass med elever i årskurs tre, fyra och fem. Vi har genomfört observationer på musikundervisningen, detta behandlas i metoddelen. Utifrån problemformuleringarna har vi letat litteratur, både forskningsbaserad sådan men även annan litteratur om musik. I vår litteraturgenomgång kommer vi även att belysa forskare och pågående forskning som hävdar att musik främjar inläring av andra ämnen.

Vi har med Läroplanen och Kursplanen för musik i vår teoridel. Vi har analyserat det material vi fått fram och därefter diskuterar vi resultatet gentemot litteraturen. Arbetet avslutas med en sammanfattning.

2. Litteraturgenomgång

I vår litteraturgenomgång tar vi först och främst upp våra styrdokument och vad de säger om ämnet musik. Det följs av ålderns betydelse för musikapverkan och vad olika forskare anser om musik som hjälpmedel för inläring. I det här avsnittet finns även en del modeller som används som arbetsmetod i den övriga undervisningen.

2.1 Vad säger Kursplanen för musik?

Kursplanen inleder med att förklara hur musiken är djupt förankrad i människan och genomsyrar alla kulturer. I kursplanen kan läsas att musiken är ett viktigt redskap för lärande, och även betydelsefull för den egna identiteten både socialt-kognitivt och emotionellt. Kursplanen tar upp att musiken är en del av kulturarvet och lägger en grund för delaktighet i både skolans och samhällets kulturliv. Det skrivs också om hur musiken är ett universellt språk som underlättar integrering och samverkan i både skola och samhälle. I strävansmålen står att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskap i instrument och sång både enskilt och i grupp, dels för att utveckla ansvar och dels för samarbetsförmåga, samt att kunna lyssna till och själv skapa musik som kommunikation.

Under ämnets karaktär och uppbyggnad kan vi vidare läsa att "vokalt och instrumentalt musicerande utgör ämnets kärna" (Skolverket, 2000, s 43) och lägger än en gång tyngdpunkten på vikten av att arbeta med musiken både enskilt och i grupp. För den personliga kunskapsutvecklingen och musikupplevelsen berättas också om vikten att musicerandet ska ske regelbundet och återkommande och genom koncentrerat lyssnande.

I kursplanen kan man läsa om musikens släktskap med matematik då många begrepp i musiken är matematiska till exempel taktart, rytm, tonart och ackord. Musiken har betydelse för personlighetsutveckling och kan vara en konkret utgångspunkt och hjälp för lärande i andra ämnen. Med hjälp av IT kan nu även de elever som inte har några

instrumentfärdigheter också enskilt ta del i det egna arbetet med musik och eget komponerande. I mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av femte läsåret står att eleverna skall kunna delta i sång och enkla former av ackordspel, både enskilt och i grupp, samt kunna samtala om ämnet och förstå de olika ordens betydelse till exempel melodi, ackord, rytm och taktart.

2.2 Lpo94, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet

I Lpo 94 står det på flera ställen bland annat att lärandet ska stimulera elever att inhämta kunskap, det ska finnas utrymme för olika kunskapsformer och man ska som lärare integrera kunskaper i olika former. Man ska utveckla elevens nyfikenhet och lust att lära och man ska utveckla sitt eget sätt att lära. Allt detta kan man ha som en grund för att använda musiken, då vissa lär sig genom musik och det är ett av många sätt att inhämta kunskaper. Det finns även vissa ställen i Läroplanen där det står mer tydligt att man ska använda musik. Under § 2.2 Kunskaper, mål att uppnå i grundskolan kan man läsa att "Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans," (Läraryboken, 2003, s. 20). Vidare kan man under samma paragraf läsa att "Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande" (Läraryboken, 2003, s. 22). Under § 2.2 står också att "läraren skall sträva efter att i sin undervisning balansera och integrera kunskap i olika former" (Läraryboken, 2003, s. 18). Detta kan innebära att någon elev behöver lyssna på musik för att arbeta så bra som möjligt. I inledningen till läroplanen under § 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag kan man läsa följande:

"Skolan skall stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inlag i skolans verksamhet" (Läraryboken, 2003, s. 16).

2.3 Musik i olika åldrar

Forskarna vi använt oss av skriver om hur barnen påverkas av musiken i tidig ålder, i det här avsnittet ger vi lite bakgrund från fosterstadium och från förskoleåldern.

I Björkvolds (2005) bok kan man läsa om hur människan redan i fosterstadiet känner igen ljud, rörelse och rytm. Han beskriver också att det finns stödjande forskning för att fostret, redan så tidigt som i sjätte månaden i moderns mage, reagerar på ljud genom ökade hjärtslag. Björkvold skriver också om hur fostret i magen övar upp en annan förmåga, nämligen förmågan till socialt liv, genom moderns röst som det musiska mediet.

”Barnen är grunden för hela samhällets framtid och hur de mår fysiskt och psykiskt påverkar landet, även ekonomiskt” (Antal-Lundström, 1996, s, 44). Därför är samarbetet mellan förskola och skola enormt viktigt då den viktigaste grunden i barnens framtid läggs redan där. Det är också när barnet är mellan tre och fem år som de är mest mottagliga. Det är då de kan anpassa sig till gruppens aktivitetsformer, hålla tempot i sången, gå på sångrytmen, klappa takten. Det är också då barnen gärna leker i grupp, tar varandras händer och inte gör någon skillnad mellan pojkar och flickor (Antal-Lundström, 1996).

2.3.1 Begåvning i förskoleåldern

Att musikalisk begåvning eller intelligens, oberoende av annan begåvning visar sig så tidigt som i förskoleålder påpekar flera forskare, bland annat Gardner (Sundin, 2001). Barnets hemmiljö spelar också stor roll för utvecklingen, ”vi föds med möjligheter men för att de ska utvecklas krävs samspel med omgivningen” (Sundin, 2001, s, 25). Sundin (2001) skriver vidare att musikalisk begåvning eller intelligens blir något som alla har inom sig, vilket innebär att det inte längre blir en jämförelse om hur bra någon kan något, utan istället på vilket sätt de upplever musik. På det sättet handlar det inte längre enbart om barnens prestationer.

2.4 Forskningsöversikt

Här tar vi upp vad olika forskare kommit fram till i sina studier. Vi har delat upp dem i mindre stycken för att läsaren ska få en bättre översikt.

Antal-Lundström får i sin forskningsrapport stöd av flera olika forskare, som alla kommit fram till att barn som i tidig ålder får musikundervisning har nytta av det i sin framtida inlärningsprocess. Även att det då inte spelar så stor roll vilken social bakgrund de har. Hon beskriver ett forskningsprojekt i USA, där en grupp "at-risk" barn var nära att falla ur skolsystemet. Men efter ett år med undervisning i estetiska aktiviteter med musik, instrumentspel, sång- och danslekar med rörelse hade de fått ett bättre förhållningssätt till matematik (<http://www.mdh.se>).

I sin forskningsrapport tar Antal-Lundström även upp det ökande intresset kring musikens effekt på den mänskliga hjärnan och beteendets utveckling. Fokus riktas mer och mer mot de tidigare årens musikaliska aktiviteter, och den medvetet planerade musikaliska undervisningens betydelse i sammanhanget. Vidare skriver Antal-Lundström att hjärnforskaren D. Hodger "betonar att musiken organiserar hjärnan på ett tidigare okänt, komplext sätt. Det finns moduler överallt som är inblandade i den musikaliska processen, inte bara i den ena hjärnhalvan, som det har hävdats tills nu" (<http://www.mdh.se>, s, 49).

Antal-Lundström tar också upp Norman M. Weinberger, som är professor i neurobiologi, hans exempel och tydliga analys av processen beskriver hur hjärnan är mobiliserad,

"vilka moduler som aktiveras och övas när barnen lär sig att spela ett instrument:

- a) sinnen, perception: gehöret, auditiv, visuell, taktil och rörelsemässig övning
- b) kognitiv, symbolisk, transfer av kodsystém vid notläsning eller partitur-läsning
- c) planering, långsiktighet, uthållighet
- d) motoriska aktiviteter, dels finmotorik, dels muskelkoordination i hela kroppen
- e) känslomässig, motivationsmässig differentiering

f) lärandeprocess

g) minnets övning, minnets kapacitet får träning

h) reflektivt, kritiskt tänkande vid värdering av eget musicerande.”

(<http://www.mdh.se>, s, 49).

2.4.1 Auditiv och visuell perception

Olika undersökningar görs hela tiden angående barns inläring och påverkan av musik. ”Typiska musikpedagogiska undersökningar kretsar kring effekter av olika undervisningsmetoder, möjligheter att påskynda utvecklingen av olika musikaliska färdigheter etc” (Sundin, 2001, s. 23). Inom forskningen är det bara någon liten procent i auditiv perception som undersöks av alla de som undersöker den visuella perceptionen. Det är tydligen bara det som syns som betraktas som verkligt och det som hörs negligeras eller får en isolerad eller mystisk innebörd. Den forskning som pågår riktas mot frågor som hur bra barn utför olika prestationer och vad de kan göra. Mindre uppmärksamhet har man riktat åt upplevelsesidan, om hur barn upplever musik, hur de bearbetar sina intryck och värderingar kring musik (Sundin, 2001).

En annan författare som skriver om hur viktigt det är att i sin undervisning utveckla de kommunikativa färdigheterna, är Antal-Lundström (1996). Hon menar att musiken har en betydelsefull funktion för den akustiska perceptionen, och för att utveckla förståelsen för samband mellan ljud och tecken, och på det sättet förbereda för skolans språkundervisning med hjälp av musiklek. Hon hävdar också att det går att förebygga läs- och skrivsvårigheter med musik.

2.4.2 Kommunikation och social kompetens

När Antal- Lundström (1996) själv arbetade som musiklärare 1961 gjorde hon tillsammans med sina kolleger en upptäckt gällande barn och musikundervisning. De upptäckte att barn som fick en genomtänkt musikundervisning utvecklade sina kommunikations- och inlärningsfärdigheter på ett bättre sätt än andra barn. De såg även att de blev mer ansvarstagande och kreativa. Detta skriver Antal-Lundström om i sin

pågående forskningsrapport, *Estetiska aktiviteter som pedagogiskt redskap. Rapport från ett pågående interkulturellt skolutvecklingsprojekt* (<http://www.mdh.se>).

Antal-Lundström skriver också om samspelet mellan estetisk fostran och social kompetens, däri också hur kontakten med omgivningen runt omkring oss sker via sinnenas funktion. Hon anser att "skolan bör arbeta mer medvetet med tecken, form, bild, musik, rörelse, våra olika 'intelligenser'"

(<http://www.mdh.se>, s, 24).

2.4.3 Självförtroende och självkänsla

Sandberg (1996) skriver i sin avhandling om en studie angående musikundervisningen i grundskolan och där kan man läsa om vad olika lärare i årskurs två, fem och nio anser vara huvudsyftet med musikundervisningen. I stycket som heter "Lärares föreställningar om musikens uppgift i skolan" har Sandberg delat upp lärarna i fyra kategorier beroende på vad de anser vara musikens uppgift. De fyra grupperna är följande: Personlig och social utveckling, Bestående värden och ideal, Musikaliska kunskaper och färdigheter och Musikalisk kommunikation och upplevelse. En av dessa grupper lärare betonar elevernas sociala och personliga utveckling genom musiken, de framhäver också glädjen i att musicera gemensamt och våga sjunga och spela tillsammans. Lärarna anser att musikens huvudsyfte är att stärka elevernas självförtroende och självkänsla genom de positiva upplevelser de får genom musiken. De anser även att musiken är till nytta och hjälper till att befästa kunskaper i andra ämnen samt att eleverna tränar perception, koncentration, kroppsuppfattning och självdisciplin.

Genom sin analys har Sandberg (1996) kommit fram till att de flesta lärarna i årskurs två tycker att huvudsyftet är elevernas personliga och sociala utveckling. Lärarna i årskurs fem anser att musikaliska kommunikationer och upplevelsen är det viktiga och svaren från lärarna i årskurs nio var jämt fördelade mellan personlig och social utveckling, kommunikation och upplevelse samt musikaliska kunskaper och färdigheter. I årskurs fem och nio lägger lärarna minst vikt vid traditionella värden och ideal och lärarna i årskurs två lägger minst tyngd på utveckling av musikaliska kunskaper och färdigheter.

2.4.4 Musikintelligens

Gardner skriver i sin bok *"De sju intelligenserna"* om den musikaliska intelligensen, som en av intelligenserna, vilket innebär ett enormt minne gällande att komma ihåg och att framställa olika rytmer, melodier och olika former av musikaliska uttryck. De hör direkt när någon sjunger eller spelar falskt, samt har lätt för att komma ihåg och återge en melodi som de hört (Lindström, Forsell, 2005).

Gardner (1984) menar på att många kända tonsättare hör musik inne i huvudet och komponerar på det sättet fram musikstycken, och att det kännetecknar musikalisk intelligens. Även att de oftast förmedlar sig genom musikstycken istället för i skrift. Inte bara toner och komponerande kännetecknar musikintelligensen utan även rytmer som kan jämföras med en dikt eller en roman för de med musikalisk intelligens.

Gardners (1984) hypotes om de sju intelligenserna stödjer sig på forskningsbaserade källor som han jämfört med varandra. Han har hämtat bevis från forskning om specifika talanger så kallade "underbarn", hjärnskadade, exempelvis "idiots savants" som är otroligt begåvade då det kommer till att exempelvis spela piano perfekt eller göra otroliga uträkningar i huvudet. Gardner har även gjort testerna på normala vuxna, normala barn, experter inom olika områden och med människor från olika kulturer.

Gardner (1984) hänvisar också till flera andra forskare som gjort på liknande sätt men att han nu vill komma åt uppsättningar av intelligenser, som motsvarar specifika biologiska och psykologiska funktioner. Även att han är medveten om att det inte är säkert att det går att sätta rena gränser mellan intelligenserna.

De intelligenser som Gardner tar upp är:

- lingvistisk intelligens (som innebär bland annat poesiskrivning)
- musikalisk intelligens (musiktalanger av olika slag)
- logisk-matematisk intelligens (förståelse för påverkan av objekten)
- spatial intelligens (känna igen bilder, både asymmetriska och tredimensionella, visuellt)

- kroppslig-kinestetisk intelligens (skapa illusioner av ett föremål, en person eller en handling exempelvis en mimkonstnär)
- de personliga intelligenserna (upplevelse av det egna jaget).

Gardner (1984) berättar om olika små barn som har enorma kunskaper till exempel: en konsert där alla musiker är förskolebarn. Ett barn spelar ett musikstycke, en violinsonat, av Bach. Ett annat barn framför en aria ur en Mozart-opera, som han eller hon endast hört en eller två gånger förut, samt ett barn som sätter sig och spelar en menuett på flygeln som han eller hon själv komponerat. Han beskriver dem som underbarn. Han beskriver sedan de olika anledningarna till att det kan vara så. Kanske är barnet med violinen en så kallad japansk Suzuki-elev (förklaras i stycket Suzukimetoden), det andra kan vara ett autistiskt barn och det tredje barnet kan vara uppväxt i en extremt musikalisk familj. Gardner (1984) säger att de alla tre visar musikalisk intelligens. Han menar även på att det kan bero på antingen intensiv träning eller en speciell skada eller störning. Andra faktorer kan vara ärftlighet. Miljön påverkar också huruvida barnet kommer att ha möjlighet att visa upp sina talanger. Vidare är det också så att det är långt ifrån alla barn som går vidare med sin intelligens, utan kanske av olika själ stannar vid att haft musikintelligensen som barn. Däremot kan det vara till fördel när det gäller andra faktorer som till exempel att styrka den egna personligheten precis som Suzuki förespråkade.

2.4.5 Suzukimetoden

Szukimetoden (Gardner 1984) är en inlärningsmetod som kräver att man tränar mor och barn tillsammans från födseln. Suzuki-metoden härstammar från en framstående japansk violinist vid namn Shinichi Suzuki. Metoden utarbetades en tid före andra världskriget och är en noggrant strukturerad musikpedagogisk metod som bokstavligen börjar vid födseln. Under det första levnadsåret får barnet lyssna på inspelningar av kända musiker. Därefter får de lyssna på tjugo olika melodier som ska bli deras första övningsmelodier när de börjar spela. Ett halvår innan de själv börjar spela får de hälsa på en undervisningsgrupp som innehåller olika långt komna begåvningar, då är barnet cirka två år. Tillsammans med modern, lärare och de övriga barnen, deltar de i vissa

lekar och övningar. Hemma börjar sedan modern först att spela på en liten violin i samma storlek som den barnet ska få och efter barnets egen nyfikenhet ska det snart ta över violinen. Allt sker på gehör och en viktig aspekt är att barnet inte får gå vidare i sin "utveckling" förrän det är helt perfekt.

Suzukis mål var inte bara att få fram skickliga yrkesmusiker utan även att skapa individer med starka tilltalande personligheter och använde endast den musikaliska utbildningen som en metod att nå det målet. Kritiken som finns mot Suzuki är att han endast koncentrerade sig på enda intelligens, nämligen musikintelligensen. (Gardner, 1984).

2.4.6 Eskiltunaprojektet

Eskiltunaprojektet (<http://www.mdh.se>) är en undersökning och forskning här i Sverige, som är inriktad på personlighetens mångfaldiga stimulans. Projektet startades efter att Antal-Lundström träffat en av körmedlemmarna, vid en musikföreställning i Eskilstuna, som var en mycket medveten pedagog och de pratade om musikens roll och olika möjligheter i skolan. Pedagogen upptäckte då författarens tidigare utgivna förskolematerial *Synliga ljud* med kassetter och lärarhandledning i bokhyllan, och ville använda det direkt, vilket hon också gjorde i sin förskoleklass. När andra skolor runt omkring började se resultat ville de också börja med materialet *Synliga ljud*.

Eskilstuna projektet består av två delar som utförs på fyra skolor i Eskilstuna kommun. Det består av en utvecklingsdel som handlar om en nära samverkan mellan forskare och lärare i syfte att ge stöd och stimulans till utveckling av estetiska aktiviteter i skolarbetet, och en forskningsdel som handlar om att undersöka effekterna av de estetiska aktiviteterna avseende elevernas kompetensutveckling.

Eskiltunaprojektets pedagogiska redskap är sinnen och uttrycksformernas träning, med flera lekfulla estetiska aktiviteter i förskolans tidiga år. Förskoleklassen bygger en bro till skolan med programmet *Synliga ljud*, "som innefattar komplexa estetiska övningar i form av sånglek, rörelse och dramatisering enligt sångens text och musik,

gehörsträning, ljudperception med neutrala, objektiva ljudmaterial som djurläten, miljöljud och instrumental-musik med reflekterande analys och grafisk notation av olika ljudegenskaper (<http://www.mdh.se>, s, 55)". Testområdena innefattar kognitiv test, (matematik, relationsordförråd,) logisk test, social/emotionell test och språktest varje år, samt en magnetkamerateest som visar hjärnans förändringar efter varaktig övning. Programmet tränar medvetet förutsättningarna för läsning, skrivning och symboliskt tänkande. Varje skola som använder modellen kan hitta sin egen profil. *Synliga ljud* är ett material som tydliggör sammankopplingen mellan ljud och tecken på ett mycket lekfullt sätt för barnen. Undersökningen sker i den verkliga skolmiljön och med medforskande lärare och beräknas vara klart våren 2007. Målet med arbetet är att det så småningom ska kunna användas i skolan som ett arbetssätt. Eskilstunaprojektets syfte är att förändra skolans effektivitet som lärande organisation och ge stöd åt barnens kompetensutveckling.

2.7 Musiken i utveckling

I boken *Barns musikaliska utveckling* skriver Sundin (2001) om hur musiken har förändrats. Idag är det inte längre något som enbart förekommer vid vissa tillfällen, exempelvis vid fester eller ritualer. Idag finns musiken runt om oss och förmedlar olika identiteter och livsstilar genom massmedier. Det innebär en förändring av innehållet i musik både med text och utan, även mängden musik har ökat. Musik är idag lika stor del av miljön som bilar, hus, träd och parker. Den finns där hela tiden och Sundin påpekar att barn idag troligtvis har hört mer musik än deras farfars föräldrar hörde i hela sitt liv. Samtidigt påpekar författaren att det inte är säkert att vi verkligen lyssnar riktigt på musiken. Vi lär oss till och med ibland att inte lyssna på den, då den ofta finns som bakgrundsmusik i till exempel hissar, restauranger, affärer och i flygplan med mera. Det innebär att "kanske den viktigaste pedagogiska uppgiften blir att försöka skapa ett aktivt förhållande till den omgivande ljudvärlden" (Sundin, 2001, s 20).

2.7.1 Massmedia och populärkultur

Massmedier har medfört att barnens musikmedvetenhet ökat. Barnen är inte längre som Sundin (2001) beskriver dem, "musikaliskt oskrivna blad". Därför säger Sundin att "teorin om att barnsången utvecklas naturenligen och bör bearbetas pedagogiskt," blir tvivelaktig eftersom barn idag har sin egen musik och djupare musikkänedom än vad barn haft i tidigare generationer (Sundin, 2001, s, 20). Det i sin tur medför att både barnens kvantitativa och kvalitativa musikupplevelser förändras.

När man talar om musik idag talar man om två olika sorters musik, finkulturen som innehåller så kallad seriös musik, och masskulturen som innehåller massproducerad underhållnings- och populärmusik.

Populärkultur är såpoperor och seriemagasin, kioskdeckare och rockmusik, skriver Persson (2001) i sin bok "Populärkulturen och skolan". För de flesta förknippas populärkulturen med massmedia. För en del betyder det något folkligt för andra skräpkultur. Populär kan betyda omtyckt av många. Det förklaras som något som kan vara väldigt individuellt beroende på vilken folkgrupp man tillhör. Populärkulturen är även i ständig förändring i takt med samhällets utveckling och modernisering. När man läser Perssons bok får man flera olika förklaringar på vad populärkulturen innebär, men inget som man direkt kan sätta fingret på. Persson själv styrker det när han skriver att det pågår en ständig kamp om vad populärkultur är och vad begreppet innebär.

I SOU 2006:45 (Statens Offentliga Utredningar) kan man läsa om barnkultur och däribland om musik. Med begreppet kultur menar SOU 2006:45 följande: "Med 'kultur' förstås alla manifestationer, uttryck och formuleringar av människans (den unga människans) försök att komma till rätta med tillvaron och med sig själv gestaltade med olika medel: lek, ord, bild, musik, dans och så vidare." (s, 33).

2.8 Pedagogernas roller och uppgifter

Björkvold (2005) skriver om den fria leken och om hur barnen lär genom leken, han beskriver på flera ställen pojken med "the red rubber ball" som genom leken lärde sig ett

nytt språk. Han skriver om faran när barnen kommer till skolan och blir stoppade i sin lek och därmed blockerar en väg för inläring. Han beskriver hur varje lärare måste utgå från barnets egna resurser för att dämpa eller undvika "inlärningsbrott", vilket vi alla kan tjäna på. Björkvold beskriver det så här:

"En pianist måste kunna använda alla tangenterna på flygeln och veta hur de fungerar tillsammans för att verkligen kunna prestera. Men han måste också lyhört känna efter, för varje flygel har sina särdrag. Några är svårspelade, andra har en lite tunn diskant, några har klaviatur av elfenben, andra av plast. Skolan måste känna till varje enskilt barns förmågor och särdrag och hur de samverkar med varandra, för att de verkligen ska kunna utträta något bra. Det väsentliga är en anpassad undervisning, värd namnet (Björkvold, 2005, s 131)".

Björkvold (2005) skriver också om den musiska läraren och om de tio bud om framtidens skola, riktat till lärarna, som uppkom i Danmark kort efter att boken *Den musiska människan* kom ut. De arbetades fram av det "musiska utskott" som kulturministeriet tillsatt. Det sjätte budet lyder: "Du måste förstå att i begynnelsen fanns sinnena. Undervisningen ska därför använda sig av kropp och sinnen i växelverkan med tanken och fantasin" (Björkvold, 2005, s, 131).

2.8.1 Pedagogernas bristande utbildning

I Sandbergs (1996) avhandling tas även de negativa aspekterna upp angående musikundervisningen i grundskolan. Många av lärarna i undersökningen anser att musikundervisningen är svår och arbetsam att planera, speciellt om man ska göra det ensam. De tycker också att undervisningen är jobbig på grund av att det är stora klasser och att det blir en hög ljudnivå och stökigt i klassrummet. Dessutom anser lärarna att det är svårt att få med alla elever i undervisningen och att de måste ge så mycket av sig själva när de undervisar i musik. En del lärare känner att de inte kan uppfylla de förväntningar som eleverna har på musiken och att de inte kan de populära låtarna som eleverna frågar efter.

Vidare i boken kan man läsa att över hälften av klasslärarna i årskurs två och årskurs fem i Sandbergs undersökning anser att deras egen utbildning är ett hinder för musikundervisningen enligt Läroplanens intentioner. I förskoleverksamhet har musiken haft en större plats än i grundskolan och när det kommer till utbildningen för grundskolelärarna finns oftast inte utrymme för tillräckliga musikkunskaper. Då finns möjlighet för fördjupning, men på bekostnad för något annat ämne. Sundin (2001) påpekar även att musiken inte anses så viktigt för det pedagogiska arbetet och att det inte finns några minimikunskaper som krävs för ämnet.

I boken *Musikens gåva* skriver Antal-Lundström (1996) om Sandbergs nationella utvärdering som gjordes 1990 angående musikundervisningens innehåll och effektivitet i grundskolan. Den riktade sig främst till musiklektionerna och kom fram till att det mest var den unisona sången som dominerade. De musikteoretiska och skapande momenten saknades nästan helt. Hon skriver också vidare om att det i Läroplanerna finns anvisningar och krav för musikundervisningen i den allmänna skolan. De har vi tagit upp under kapitlet som heter *styrdokument*. Hon påpekar också att detta beror på att lärarna känner sig osäkra.

2.8.2 Pedagogens roll

Björkvold (2005) beskriver också att en musisk människa inte automatiskt är en musisk lärare, och att det handlar om förmågan att förmedla, kreativ förmåga att umgås med barn, samt entusiasm och ämneskunskap för att vara en musisk lärare. Vidare i sin bok ställer författaren också frågan om inte alla lärarstuderande kan bli erbjudna en grundlig fördjupning i "egen musisk utveckling". Det på grund av som han skriver "Ingen skola utvecklar musiska elevers växande utan att det finns musiska lärare" (Björkvold 2005, s, 132).

Antal-Lundström skriver att "Om vi granskar skolsystemet i det didaktiska perspektivet ser vi att de viktigaste aktörerna är lärarna, de sakkunniga, som har till uppgift att organisera barnens arbete utifrån deras kunskap, mognad, och åldersförutsättningar, så att de får stöd för sin personliga utveckling. Barnen är i centrum i processen och en av

skolans uppgifter är att främja deras samhälleliga anpassning” (Antal-Lundström, 1996, s. 39). Detta hänvisar hon till målen i den nya Läroplanen för den obligatoriska skolan, som innehåller krav på förbättrade inlärningsfärdigheter och att lärarens uppgift är att hitta de effektivaste vägarna för att stärka barnens kognitiva färdighetsutveckling (Antal-Lundström, 1996).

Antal- Lundström (1996) skriver vidare om hur pedagogen kan följa en elevs osynliga inre reaktioner genom att observera barnets agerande, skapande aktivitet och koncentrera sig på beteendeförändringar. Hon påpekar vidare att många lärare ser att barnen förändras under musikaliska övningar liksom under andra estetiska övningar. Det är något som hon säger kan resultera i en skapande, harmonisk samverkan i klassen.

2.8.3 Gemenskap i gruppen

Att människan behöver tillhöra en viss grupp för att utvecklas till en fungerande individ i samhället skriver Antal-Lundström (1996) om och att hon av erfarenhet vet att det finns ett samband mellan musik och gemenskap. Hon skriver vidare att ju mer de musikaliska färdigheterna ökar desto mer förstärks känsligheten i det musikaliska samspelet och i de personliga och sociala relationerna. Det i sin tur medför att hela gruppen utvecklas på ett stärkande sätt, både i grupp och på ett individuellt sätt positivt för gruppen. Ett exempel hon använder sig av är körsången, där sångaren upplever sig som en värdefull del i ett helhetsperspektiv. Hennes argument till varför det är så viktigt, är tre olika ting. För det första röstens klang som ger barnet en speciell känsla och en samhörighet med de andras röster, för det andra samhörigheten som blir en källa till glädje och för det tredje samklangsupplevelsen som utvecklas till ett ökat behov genom regelbunden övning. Det blir en drivkraft och kören upplever att det sker en hörbar utveckling, både individuellt och gemensamt. Det i sig blir en motivation till fortsatt arbete. Samma utveckling sker inom folkmusik, dans och för de små barnen, den uppskattande sångleken. I sångleken kan barnen genom olika roller delta, utan rädsla eller aggressivitet. Där kan barnens förståelse för varandra utvecklas och relationerna i gruppen stärkas (Antal-Lundström, 1996).

2.9 Musikundervisningen

Musikundervisningen är ofta frikopplad från den övriga undervisningen och ses ibland som avkoppling från de andra ämnena. Ofta ser skolan kulturen som ett avbrott från den "vanliga" undervisningen. Att gå iväg och se en teaterföreställning eller kanske lyssna på en konsert sker oftast bara någon gång per läsår. När man läser skönlitteratur i skolan görs det lika ofta för att öva läsförståelse som för upplevelsen (SOU 2006:45). Många i vårt samhälle ser inte musiken som något väsentligt utan mer som en slags underhållning eller lek i skolan (Björkvold, 2005).

Antal-Lundström (1996) skriver om pedagogers värderingar gällande användandet av musikämnet i skolan. Hon skriver vidare om hur pedagogers inställning till musiken är, nämligen att den ses som konst eller underhållning och därför mest som en trivsselfaktor i skolan. Hon påpekar också att vi skulle kunna använda musiken mycket mer medvetet som ett pedagogiskt redskap i våra förskolor, skolor och i samverkan med olika ungdomsrörelser.

2.9.1 Samarbete med musikskolan

Man kan även läsa att utifrån det material som Statens offentliga utredningar 2006:45 har, utnyttjar förskolan och skolan inte den offentligt stödda kulturen tillräckligt som en resurs, trots att det står i Läroplanen att kultur ska ingå i skolans vardag. Det står dock inget i skolans kursplaner för musik om att skolan skall utnyttja den kommunala musikskolan eller samarbeta med professionella musiker. Musikskolan och det lokala kulturlivet kan vara ett stöd för skolan och kan tillföra kompetens och nya kreativa arbetssätt. Om skolan samverkar med till exempel musikskolan, bibliotek och studieförbund får barnen en chans att utveckla sina kunskaper inom ett område eller konstart.

Antal-Lundström (1996) skriver att det inte är alla barn som blir antagna till musikskolorna då de tvingas att skära ned, och att alla kommunala grundskolor inte har en likvärdig undervisning i musik. Vidare skriver hon om hur föräldrarna till barnen tror att de får grundläggande kunskaper och färdigheter i den allmänna grundskolan.

I boken *Musikens gåva*, frågar Antal-Lundström (1996) hur kommunerna och politikerna tänker när de gör nerskärningar inom musikskolorna och skyller på ekonomiska aspekter. Hon ställer frågor till politikerna om hur de resonerar när de, som hon uttrycker det, berövar barnens rätt till utveckling. Senare framkommer att det nu behövs åtgärder för att fostra barnen mot rasism, våld, mobbning och hjälpa våra barn att älska varandra.

2.9.2 Fröbelpedagogiken

Fröbelpedagogiken är en inriktning som använder sig av estetiska ämnen för att främja inläring i undervisningen. Förutom att förena lek, skapande och arbete var musik, sång, målning och modellering, en viktig del i Frøbels pedagogik. Han har även skrivit ett sånghäfte som innehåller 100 olika visor (Gedin & Sjöblom, 1995, s, 14). Motoriken om hur pennan skulle hållas får barnen först lära från grunden, innan själva skapandet börjar. I beskrivningen av teckningen, för sina klasskompisar, använder barnen sedan gärna ord eller sång. I Fröbelpedagogiken är det både sång och rörelse som är viktigt (Gedin & Sjöblom, 1995, s, 15).

2.9.3 Problemformulering

Efter att vi bearbetat litteraturen har vi kommit fram till följande problemformulering:

- Vilka är pedagogernas syften och mål med musikundervisningen och är de knutna till Styrdokumentet för ämnet?
- Är pedagogernas syfte och mål med musikundervisningen i sin tur elevernas egna uppfattade lärande?
- Hur ser pedagogerna på musikundervisningen, som ett avbrott eller som en del av den övriga undervisningen?
- Överförs och används musiken som ett redskap i den övriga undervisningen?

3. Metod

I det här avsnittet beskriver vi vår undersökningsmetod. Vi skriver om de etiska aspekter vi tagit ställning till. Sist i avsnittet berättar vi om urvalet av skolor och en kort presentation av de tre pedagoger vi intervjuat.

3.1 Val av metod

Vi har valt att göra en fallstudie på två olika skolor i samma kommun. De två skolor vi valde var för att en av skolorna är en "vanlig" kommunal skola och resultaten vi fått skulle vi sannolikt kunna tillämpa på en annan skola. Den andra skolan är en väldigt liten friskola som bara har åldersintegrerade klasser, vilket är lite av en kontrast till många andra skolor och även den andra skolan vi varit på. På så sätt tänkte vi se om musikundervisningen skilde sig åt på skolorna, vilket var vårt syfte från början, men i förstadiet av vår undersökning fick vi reda på att båda musikpedagogerna är från den kommunala musikskolan.

Vi valde att använda oss av kvalitativ forskningsmetod genom att göra observationer och intervjuer med öppna frågor (Denscombe, 2000) (se bilaga). Vi valde att först göra observationerna och sedan intervjuerna, då pedagogerna och eleverna inte skulle påverkas av intervjuerna eftersom vi ville observera en "vanlig" musiklektion. Innan vi genomförde observationerna hade vi bestämt att vi skulle sitta vid sidan av och anteckna och tanken var att eleverna inte skulle reagera för att vi var där. Vi kom fram till att just denna forskningsmetod med intervjuer och observationer skulle passa till våra problemformuleringar genom att läsa om olika forskningsmetoder (Denscombe, 2000). Vi dokumenterade intervjuerna genom att skriva ner svaren vi fick. På så sätt fanns det möjlighet att gå tillbaka till intervjun om vi behövde. Genom intervjuer får man en helhetsbild genom både svaren, kroppsspråket och känslor som förmedlas. När det gällde pedagogerna lät vi dem skriva svaren själva för att undvika att ställa några följdfrågor då intervjuerna gjordes på två olika skolor. Vi var dock närvarande om frågor uppstod. Vi valde att inte heller ställa några följdfrågor till eleverna eftersom vi inte ville

leda svaren. Anledningen var att vi även då var på två olika skolor och ville få svar på samma frågor.

Tanken var att göra intervjuerna i samband med musikundervisningen, vilket inte var genomförbart på skola 2, på grund av att musiklektionen ligger sist på dagen, och eleverna går hem direkt efter musikundervisningen. Intervjuerna gjordes i efterhand med hänvisning till den observerade lektionen.

3.2 Etiska aspekter

De etiska aspekterna är viktiga när man gör en undersökning. Vid första mötet med eleverna informerade vi om att intervjuerna var frivilliga, och bara de som ville svara behövde ställa upp. Vi berättade att arbetet kommer att läsas av andra på högskolan och att det även kommer att vara offentligt, men även att alla kommer att vara anonyma och namnen är fingerade. På Vetenskapsrådets hemsida kan man läsa om riktlinjer angående forskningsetiska principer (<http://www.vr.se>). Där står bland annat att forskaren ska informera de berörda om deras uppgift i projektet och villkor för deltagande. Man ska därmed upplysa dem om att deltagandet är frivilligt och de kan avbryta när de vill, om de väljer att avbryta ska detta inte få några negativa följder. Alla som medverkar har rätt att självständigt bestämma över sin medverkan, de har också rätt att bestämma på vilka villkor och hur länge de vill vara med i undersökningen. Om undersökningen är av känslig karaktär och de man intervjuar är under 15 år bör man kontakta vårdnadshavare för deras medgivande, detta ansåg vi inte vara nödvändigt vid vår undersökning.

3.3 Urval av skolor och pedagoger

Vi har genomfört vår undersökning på två olika skolor i en ort i södra Sverige. Skola 1 är den skolan med få elever och åldersintegrerade klasser. Skola 2 är den "vanliga" skolan men "normalstora" klasser.

Skola 1

Anna är i 30 årsåldern och är utbildad musikpedagog. Hon är anställd på den kommunala musikskolan. En dag i veckan kommer hon till skolan och håller i musikundervisningen i årskurs tre, fyra och fem. När hon inte undervisar på musiklektioner på olika skolor, undervisar hon på musikskolan i kommunen. Under observationen och intervjuerna var 15 elever närvarande, åtta flickor och sju pojkar.

Skola 2

Musikpedagogen, Bettan, är 42 år och anställd inom musikskolan sedan 20 år tillbaka. I hennes utbildning har hon två år på folkhögskola och fyra år på musikhögskolan med inriktning instrument (valthorn och bleckblås) och ensemble. Som biämne har hon rytmik som hon undervisar i, på olika skolor i kommunen. Bettan undervisar i klassen en gång i veckan, tillsammans med klassläraren som hon har till sin hjälp. Under observationen var klassen uppdelad i två grupper. Observationen görs i musikpedagogens grupp, då var 14 elever närvarande, åtta pojkar och sex flickor. Sedan intervjuas båda grupperna, sammanlagt 26 elever 14 pojkar och tolv flickor.

Klassläraren, Cilla, är 32 år gammal och har arbetat på skolan i 5 år. Hon har ingen musikutbildning mer än den som ingick i hennes lärarutbildning på högskolan. Hon har ett stort intresse för musik och använder gitarrspel så mycket som hon kan. Cilla säger att hon vill lära sig mer för att kunna använda ännu mer musik i sin undervisning, då hon tror på musik som ett hjälpmedel för inlärning.

4. Resultat med analys

Observationerna av musikundervisningarna och intervjuerna av både pedagoger och av elever, har vi sammanställt som resultat. Först kommer en sammanställning av observationerna på skola 1 och 2 som följs av en kort analys där de båda undervisningstillfällena jämförs. Därefter kommer sammanställningen av pedagogen och eleverna från skola 1 som också följs av en kort analys där pedagogens syfte och mål ställs gentemot vad eleverna anser att de lär sig. Skola 2 bearbetas på samma sätt som skola 1 förutom att musikpedagogens och klasslärarens syften och mål även jämförs.

4.1 Observation skola 1

När musiklektionen börjar sätter sig eleverna i en halvcirkel runt pianot. Denna lektion får de sitta som de själva vill och det är ganska uppdelat mellan flickor och pojkar. Eleverna verkar vara uppjagade när de kommer in från rasten och precis ska börja men de allra flesta lugnar snabbt ner sig. Tre av killarna fortsätter att störa undervisningen genom att småprata och göra miner. Läraren säger till att alla måste vara tysta mellan sångerna och vill man inte sjunga så kan man låta bli, men man får inte störa de andra. Det är tre pojkar som stör undervisningen med sitt prat, men pedagogen säger till en och samma pojke flera gånger. Under hela lektionen (40 minuter) sitter eleverna i halvcirkeln och sjunger och läraren spelar piano till. Det är dels sånger som "Brevet från kolonien" och "The Rose". Flickorna sjunger allt vad de kan och är verkligen koncentrerade. De ser ut att tycka låtarna är bra och att de tycker om att sjunga. Detta var det som hände under musiklektionerna, därför blev inte observationen längre.

4.2 Observation skola 2

Lektionen inleds med en rörelsesång, "En gång i veckan vi träffas på musiken", där eleverna sjunger och gör en dans till. Det är samma rörelsesång varje vecka. Efter det ställer de sig i en ring och musikpedagogen startar en CD-skiva, bakgrundsmusik med

flera olika ljud på. Den låter som en melodi med vardagsinslag så som, en motor som hörs, ett glas kraschar, något tutar och så vidare. Melodin både ökar och minskar i intensitet. Bettan visar sedan, utan att prata, en osynlig figur i luften med hjälp av att forma och gestikulera på olika sätt med händer och armar. I puls med musiken skickar de sedan runt den här "fantasi-saken" som varje elev får forma om när de får tag i den. En del elever tycker det är jättesvårt och lämnar bara den vidare, men de gestikulerar att de har något i händerna. Andra överdriver och tramsar, men skickar också den vidare. Bettan låter den gå runt två varv. Under den här övningen är pedagogen väldigt inspirerande och hjälper dem att forma "saken". Efteråt frågade hon eleverna vad de tyckte om musiken? Om eleverna såg någon bild framför sig? En pojke svarade att han såg en gubbe som spelade trummor en annan såg en kanin. Hon berättar vidare om att vi har en inre fantasi som hjälper oss att se bilder. Hon startar musiken igen och visar rörelser till de olika ljuden. Håller i en ratt och låtsas att hon kör bil, tvärbromsar, men även att hon kryper ihop när musiken avtar i intensitet och att hon gör sig större när intensiteten ökar. På en del elever syns det riktigt hur de nu fick en inre bild.

Nu är det dags att ta fram flöjterna, eleverna delar själv ut dem. Alla är namnade och det går ganska lätt. Bettan står nu framför eleverna och visar hur de ska hålla i flöjten. En del elever blåser lite i flöjten och det bildas ett sorl. Sen spelar de sina tre toner, som de redan lärt sig, olika sånger som "Spanien", "Valpen min", "Mary har ett litet lamm" och "Köp varm korv". Bettan står då framför dem och pekar olika lägen med sin hand, rakt upp, rakt fram och rakt ned. Barnen spelar efter. När de spelar är de djupt koncentrerade och så fort sången är slut måste de flesta eleverna blåsa lite extra i sina flöjt, och det bildas återigen ett sorl. En del elever spelar lite snabbare än de andra så Bettan avbryter och förklarar att alla kan inte bytena mellan tonerna lika bra och att vi därför får spela lite långsammare. Hon berömmar dem flera gånger under tiden de spelar sångerna om och om igen. Eleverna sitter på golvet framför henne i tre rader. Hon låter först en rad i taget spela och sedan får alla tre raderna spela ihop.

Bettan sätter sig sedan vid sin keyboard och spelar "Mary har ett litet lamm", och barnen sjunger till. De jonglerar även med flöjten och slår takten i golvet med den. En elev

föreslår att de ska spela "Valpen min" en gång till och Bettan spelar den en gång till. Någon frågar om de inte ska få spela på trummorna nu och hon svarar att de först ska spela "Valpen min" och "Marys lamm" på flöjten. Ett högt och tydlig "nej" hörs då i lokalen. Hon berättar vidare att de ska spela sakta för att det är många byten.

Sen delas trummorna ut till de elever som sitter i första ledet, de får också vars en tamburin. En elev släpper ner sin flöjt i trumman. Bettan säger till eleven att han inte får göra så eftersom att skinnet, på tamburinen, kan gå sönder. Bettan sätter sig ner och trummar olika rytmer som barnen får härma efter. Sedan letar de fram en lagom puls på trumman och tamburinen genom att slå en gång på varje instrument. De två raderna som sitter bakom spelar nu "Marys lamm" på sina flöjtar. Därefter får en elev komma fram och vara den som leder gruppen, med trummorna, och Bettan går runt och tittar på de andra. Varje gång en sång är slut så spelas det på flöjterna, fast än att hon upprepade gånger ber dem sätta flöjten mot hakan. Eleverna turas om att sitta på första raden och spela trummor. Det är återigen två elever som spelar emellan och avbryter när Bettan förklarar. Många elever är poliser åt varandra och säger åt varandra att vara tysta.

När alla fått spela på trummorna samlas instrumenten in och de samlas stående i en ring. Bettan berättar att hon tyckt att det har gått bra idag men att hon även tycker att det varit för mycket prat. Som avslutning sjunger de "hejdå-sången" som de alltid avslutar med.

4.3 Analys av observationerna - pedagogernas sätt att arbeta

Den första likheten vi uppmärksammade var att båda skolorna har vars en musikpedagog, som kommer en gång i veckan, från den kommunala musikskolan. Det som skiljer sig är att musikpedagogen på skola 2, Bettan, har ett samarbete med klassläraren, Cilla, som tar musiken som metod med sig in i den övriga undervisningen. Det är något som inte finns på skola 1, där musikpedagogen håller i undervisningen, utan någon samverkan med övrig personal på skolan.

En annan likhet är hur pedagogerna samlar ihop eleverna på sina lektioner. På skola 1 sitter eleverna i en ring framför pedagogen Anna när de sjunger. När eleverna på skola 2 spelar på sina instrument, samlas de i tre rader framför pedagogen Bettan. I Bettans andra övningar står eleverna antingen i en cirkel, eller på två led mot varandra.

Innehållet i musiklektionerna skiljer sig avsevärt. De likheter som syns är elevsången och instrumentspel. På skola 1 är det sången från eleverna som är i centrum med hjälp av Annas ackompanjement på piano. Det stämmer med Annas mål med musikundervisningen, som är just att eleverna ska sjunga och ha roligt, och eleverna instämmer i detta. På skola 2 sjunger eleverna också men där är det eleverna som står för instrumentspelandet. Andra moment som skiljer sig är inledningssången och avslutningssången på skola 2, något som inte syns på skola 1. Lektionen på skola 2 innehåller också rörelselekar, dans och instrumentspel. Det är välplanerat och bytena går snabbt. Under lektionen är musikpedagogen, Bettan, delaktig hela tiden och inspirerar eleverna. Bettan visar med kroppsrörelser och tecken som eleverna härmar efter, och som de verkar lärt sig innebörden av. Bettan guidar dem också i vilken takt de ska spela instrumenten, då hon anser det viktigt alla ska hinna med. Vid ett tillfälle låter hon eleverna turas om att leda pulsen på trummorna och tamburinen. Det är populärt och syns på elevernas kroppsuttryck, som visar att de blir lite "malliga". Medverkan från pedagogen förutom pianospelandet är inget som syns på skola 1. På skola 2 bjuder pedagogen in till ett samtal kring känslor och minnen till musik. Under lektionen på skola 2 är pedagogen Bettan generös med uppmuntran, hon berömmar sina elever och avslutar även lektionen med att berätta för dem att de varit duktiga men att ljudnivån behöver sänkas. På skola 1 berättar pedagogen att alla inte behöver vara med och sjunga men att de inte får störa de andra.

En annan likhet som händer under musiklektionen är att elever från båda skolorna önskar låtar att sjunga, på skola 1 blir det ett nej, på skola 2 tar Bettan tillvara på förslaget och de spelar den önskade låten på flöjt.

4.4 Skola 1

Redovisning av intervjuerna med både musikpedagog och elever.

Intervju musikpedagog: - I samband med musikundervisning

Anna tyckte att lektionen gick ganska bra men hon är irriterad på pojkarna som stör lektionen, hon upplever också att det alltid är samma pojkar som stör. Det som hon inte är nöjd med är de tre pojkarnas sätt, hur hon ska göra annorlunda vet hon inte, kanske andra låtar, men nästa vecka ska de börja med julsångerna så det får vänta.

Musikpedagogen vet inte riktigt vad eleverna har lärt sig, men de kan sångerna bättre för varje gång, och de kommer ofta ihåg vad orden de översätter, från engelska, betyder. Dessutom tycker hon att det ändå finns en gemenskap och glädje på de flesta musiklektionerna. Anna säger att hon lyssnar på eleverna och på vad de vill sjunga. Hon säger också att de inte kan sjunga till exempel Eminems låtar. Det på grund av att hon inte kan spela dem på piano, och att hon anser att det är olämpliga texter och svårt att hänga med.

Syftet och målet med lektionen hade läraren inte helt klart för sig som hon själv uttryckte det i intervjun, men hon menar att hon kommer dit och håller i en musiklektion där de sjunger. Hon tycker det är viktigt att de har roligt och att de vågar sjunga. "Musiken skapar glädje och gemenskap" säger Anna. Om hon har uppnått sitt syfte och mål vet hon inte riktigt. "Jag vet inte, eller ja, jo det har jag väl, dom sjunger ju och har musik." Musikpedagogen tycker att musiken, i alla fall i denna situation, är ett avbrott.

Allmänt om musik

Musiken betyder väldigt mycket för Anna. Hon menar på att självklart har hon ett väldigt stort intresse för musik annars hade hon inte valt att jobba med det. Hon undervisar i musik både på skolor och på den kommunala musikskolan. Privat så lyssnar hon mycket på musik och spelar även instrument. Hon berättar också att hon kopplar mycket minnen och känslor till musik. Olika sorters musik kan göra henne antingen glad eller ledsen.

Som den musikpedagog hon är tycker hon självklart att eleverna borde ha mer musik i skolan. Anna är inte själv klasslärare, men hade hon varit det säger hon att hennes elever skulle få lyssna på musik under det egna arbetet, om hon märkte att det fungerade.

”Självklart anser jag att musiken är ett utmärkt redskap för inläring!”, svarar Anna på frågan. Hon menar att många av de elever hon träffat lär sig låtar snabbt utantill och de kommer ihåg vad de engelska texterna betyder. Det samma gäller för ramsor och liknande. Om det finns en rytm eller ett ”flyt” i det man ska lära sig så fastnar det lättare är hennes erfarenhet.

Intervju med elever: I samband med musiklektion

Alla elever tycker att musiken är rolig, vissa av dem för att de tycker om att sjunga, andra för att de slipper de ”vanliga” lektionerna. Roligast tycker de att det är när de sjunger en sång de tycker är bra. Vissa pojkar tycker att musikpedagogen är sträng och arg. De flesta elever svarade att de tycker det är bra att de översätter engelska texter som de sjunger så att de förstår vad sången handlar om.

På frågan om eleverna skulle vilja ändra något var det inte mycket de hade som svar. En pojke skulle vilja ha en snällare lärare. Annars verkar de flesta tycka att det är bra som det är.

Nästan alla (12 av 15) svarade att de lärt sig något nytt ord på engelska under lektionen, men de hade sjungit alla låtar förr. Flickorna svarade att de har roligt under musiklektionen för de gillar att sjunga och de tyckte det är bra låtar. Pojkarna hade mer blandade svar, han som blev tillsagd svarade att han hade inte roligt. Några av pojkarna tyckte att de hade varit roligare om de fick sjunga andra låtar och inte bara ”tjejlåtar” som de kallade det, exempel på de låtarna är ”The Rose, Det vackraste”.

Det roligaste med musiken var att sjunga, speciellt när det är bra låtar. Det tråkigaste var att de inte själva fick välja låtar. Eleverna tycker inte att de får vara med och påverka

lektionen. De säger att läraren väljer låtarna de ska sjunga och ibland bestämmer hon till och med hur de ska sitta.

Allmänt om musik

Vissa elever tyckte att frågan om vad de tänker på när de hör ordet musik var konstig. De tänkte ju på musik. När sedan en elev berättade att hon tänkte på att spela instrument och att åka bil (för de alltid lyssnade på musik i bilen) så kom de andra eleverna också på fler saker. En kille tänkte på sin farmors begravning, en annan tänkte på fotbollsträningen, en tjej brukade ha musik på i stallet och tänkte därför på sina hästar. Men de flesta tänkte ändå på att lyssna på musik de tycker är bra.

Alla elever svarade att de lyssnar mycket på musik, de flesta lyssnar då på radio eller på en cd-skiva (en självbränd sådan, oftast med den musik som spelas mycket i radio). Nästan alla eleverna har mp3 spelare och de laddar ner musik till den på datorn. Många av pojkarna svarade att de lyssnar på musik som Eminem. De tycker även att låtar med "Onkel kånkel" och "Joddlar med Siv" är bra.

Alla flickorna skulle vilja ha mer musik i skolan för att de tycker det är roligt att sjunga. Ett par pojkar svarade att de inte visste, eller att de kvittade om de hade mer musik eller inte i skolan.

13 av 15 elever skulle vilja lyssna på musik under lektionerna. De skulle vilja lyssna på samma musik som de lyssnar på hemma, flickorna på "radiomusik" och pojkarna på Eminem. De två som inte vill lyssna på musik är för att de har svårt att koncentrera sig, och säger att de tycker musiken stör när man arbetar. De två eleverna som inte skulle vilja jobba till musik i skolan lyssnar inte på musik när de gör läxorna hemma. De andra eleverna lyssnar ibland, fem elever säger att de får lyssna på musik när de gör läxor, men deras föräldrar tycker inte om det. Resterande elever nämner inte vad föräldrarna tycker.

På frågan om musiken väcker minnen eller känslor svarar återigen alla flickor att musiken väcker minne hos dem, de tänker på någon de är kär i, eller någon de dansat med på ett disco. Pojkarna svarar att de inte tänker på något särskilt.

4.5 Analys skola 1 – Stämmer elevernas eget lärande med pedagogens syften och mål?

Anna tyckte att musiklektionen gick okej, men att hon är irriterad på pojkarna som tramsade sig, hur hon ska göra annorlunda vet hon inte. Anna vet inte riktigt vad eleverna har lärt sig av lektionen, men hon säger att de kan sångerna bättre för varje gång, och de kommer ofta ihåg vad de engelska orden de översätter betyder. De flesta elever svarade också att de tycker det är bra att de översätter engelska texter som de sjunger och 12 av 15 svarade att de lärt sig något nytt ord under lektionen. Detta stämmer väl överens med hur pedagogen uppfattar det.

Syftet och målet med lektionen hade läraren inte helt klart för sig som hon själv påstår, men hon menar att de sjunger och de ska ha roligt tillsammans. Alla flickor tycker musiken är rolig och även de flesta pojkar, så Annas syfte och mål når fram till eleverna. Några pojkar hade tyckt det var roligare om de inte bara sjöng "tjejlåtar" som de själva uttryckte det. Läraren säger att hon lyssnar på eleverna och på vad de säger att de vill sjunga. Detta uppfattar inte eleverna som tycker att det roligaste med musiken är just att sjunga, men de tycker det är tråkigt att de inte får välja låtar själva. Anna vet inte riktigt om hon har uppnått sitt syfte och mål med lektionen, men hon säger att det har hon väl, dom sjunger ju och har musik. Detta upplever även eleverna som säger att de tycker om att sjunga och ha musik. Musikläraren tycker att musiken, i alla fall i denna situation, är ett avbrott.

Musiken betyder mycket för Anna. Hon tycker att musiken väcker känslor och minnen och om hon hade varit klasslärare hade hon velat ha mer musik i undervisningen. Eleverna hade fått lyssna på musik under lektioner om hon märkt att det fungerade. Detta stämmer väl överens med de flesta elevers önskan då 13 av 15 skulle vilja ha mer musik i skolan, även när de arbetar enskilt i andra ämnen. De två som inte vill lyssna på

musik är för att de har svårt att koncentrera sig, och säger att de tycker musiken stör när man arbetar. De två eleverna som inte skulle vilja jobba till musik i skolan lyssnar inte på musik när de gör läxorna hemma. De andra eleverna lyssnar ibland. På frågan om musiken väcker minnen eller känslor svarar alla flickor att musiken väcker minne hos dem, pojkarna svarar att de inte tänker på något särskilt.

Anna anser också att musiken är ett bra verktyg för inläring. Genom ramsor och rytm anser hon att det är lättare att befästa kunskap. "Självklart anser jag att musiken är ett utmärkt redskap för inläring!", säger Anna.

4.6 Skola 2

Här redovisas tre intervjuer med både musikpedagog, klasslärare och elever.

Intervju med musikpedagog: I samband med musiklektion

Musikpedagogen tyckte själv att lektionen gick bra. Det var halvklass för första gången. 15 stycken istället för 30 stycken barn i en liten gymnasal som de hade innan. Bettan anser att bedriva musik och blockflöjtsundervisning med 30 barn är ljudstarkt samt svårt, då det är ett praktiskt instrument som kräver att man ser barnen hela tiden. Hon tycker att barnen är glada och pigga på att lära, men tillägger att i ett litet rum blir prat gärna gap.

Bettan tyckte det var bättre nu när de var halvklass och endast 15 elever, detta förde med sig att lektionen blev mer intim och hon kände att de kunde göra lite fler grupsaker mer distinkt. Under lektionen pratade de om vad de tyckte samt upplevde med musiken. Det går lättare med färre barn. Fler kan och vågar komma till tals. De fick lära sig skapande och fantasi med rörelser till en cd-skiva med enbart musik som lockar till att hitta på och skapa med sin kropp.

Under musiklektionen tränade de blockflöjt. Det är tre olika toner som barnen har lärt sig. De följer riktningarna som pedagogen gör med sin arm. Pedagogen står synligt framför dem och visar med armen upp, rakt fram, samt ner mot golvet. Det är hennes

tecken för tonerna H-A-G. Hon tycker att de är koncentrerade och följer hennes tecken, samt att de tränar på att täcka för hålen på flöjten och även att spela tillsammans. Bettan tycker de är duktiga. De tränade även trumspel på en bongotrumma. De fick kompa grundrytmen samt härma olika pulser. Några av eleverna fick också sitta framför sina kamrater och vara "ledaren" som håller ihop gruppen och spelar grundpulsen. Pedagogerna kunde då själv hjälpa halva gruppen med flöjterna och tillsammans fick de, som hon själv uttrycker det, "Spanien och valpen min att svänga". Bettan anser att barnen får vara med och påverka undervisningen genom att föreslå låtar. De sjunger, de "viftar", och får vara "flöjtlärare" med armen, de får vara "ledare" och hålla pulsen, samt även spela solo inför sina kompisar. Det kan vara låtar de kan eller egna låtar de just för tillfället improviserar fram. Hon tycker det är kul med dessa fria elever som också vågar.

Bettans mål med undervisningen är att alla barnen ska lära sig samspel, hålla takten, sociala lekar och övningar. Hon vill att de ska ta hänsyn och respektera de andra barnen, och vuxna, samt respektera andras spel. Hon vill att alla barnen ska få en chans att synas och att de som vill spela ensam eller i mindre grupp ska få det. De gör även små uppträden, både för föräldrar, samt för deras yngre kompisar i skolår 1. Bettan tillägger också att om några av barnen vill spela ett annat instrument, som finns på musikskolan, så uppmuntrar hon dem att börja genom att anmäla sig i kör, eller på instrumentspel.

Bettan tycker musiken ska vara ett avbrott men inte frivilligt så att barn som inte vill ska få störa de andra. Pedagogerna berättar att vissa barn tycker dans och lekar med andra är svårt, och vill inte, och att hon som lärare då får försöka stötta dem, och visa att detta går bra och får eleven att våga.

Allmänt om musik

Musik betyder mycket för musikpedagogen. Hon spelar ett blåsinstrument, Valthorn som hon brinner för. Hon undervisar i bleckblås och är verksam i tre olika kommuner. Rytmik har hon som biämne och undervisar för tillfället 4 klasser i rytmik. Då kommer Bettan till

skolorna och undervisar. På vår fråga om hon vill ha mer musikundervisning i skolan kan hon inte svara, eftersom hon blir tilldelad lektionstid och därefter lämnar undersökningsskolan och återgår till musikskolan. Bettan kan inte heller svara på om eleverna får lyssna på musik under deras eget arbete eftersom hon endast har dem i "rytmik" i musikundervisningen.

Bettan tillägger dock att hon tror att klassisk musik för inläring är mycket bra och att det stimulerar till mer helhetstänkande, då båda hjärnhalvorna medverkar. Hon berättar om Mozarteffekten och att det forskats mycket kring den. "Håller barnen på med musik och spelar i orkestrar, sånggrupper, rockgrupper med mera så håller vi dem borta från mer destruktiva saker. Slutligen, att få synas och uppträda, har alltid lockat barn och ungdomar".

Intervju med klassläraren: I samband med musiklektion

Intervjun är gjord med klassläraren som hade den andra halvan av gruppen, hon blev inte observerad men vi ville ändå få hennes synpunkter också. Hon tyckte att hennes lektion gick bra förutom två elever som uppträdde på ett, för de andra eleverna, störande sätt. Hon berättar att de under lektionen lärt sig två nya sånger om kroppen, eftersom de i den "vanliga" undervisningen arbetar med kroppen och kroppsdelarna. Sångerna används för att befästa deras kunskap och för att lättare komma ihåg de olika kroppsdelarna. De olika sångerna heter "Aj, aj" och "Kroppens boggie-woggie". Hon berättar att hon brukar låta eleverna vara med och bestämma under lektionerna men att hon den här gången inte gjorde det för att hon endast hade tid för det hon ansåg viktigt den här gången och eftersom de arbetade med kroppen just vid det tillfället var det viktigt att det kom med.

Hennes syften och mål med den här lektionen var dels att de skulle öva på sina låtar på blockflöjterna, samt att de skulle lära sig kroppsdelarna på ett lustfyllt sätt. Hon berättar att hon anser att hon uppnådde sina mål och syften förutom hos en elev som var okoncentrerad under lektionen av personliga skäl.

På vår fråga om hon tycker att musiken är ett avbrott i den andra undervisningen eller om hon ser det som en del av den, svarade hon att det kunde vara både och beroende på syfte.

Allmänt om musik

Musiken betyder mycket för klassläraren och hon tycker musik är glädje och att det är kul. Hon berättar vidare att hon gärna skulle vilja ha mer musik i skolan och att de får lov att lyssna på musik i skolan ibland, när det är passande. Hon berättar också att det inte finns någon i hennes klass som för tillfället är i behov av att lyssna på musik under det egna arbetet. Hon berättar att det i den andra klassen finns en pojke som använder lugn avslappningsmusik på en egen cd-spelare när han arbetar. Han tycker det hjälper honom att koncentrera sig bättre och han tycker att det blir lättare att koppla bort de andra eleverna runt omkring honom, som han annars inte kan. För honom fungerar det bra och är ett hjälpmedel både för honom och för hans klasskompisar, som även de får lugn och ro när han arbetar. Hon tror mycket på musik som ett verktyg för inläring, för en del av eleverna. Hon tror att det beror på inlärningsstil. Hon påpekar också att det är viktigt att få med så många sinnen som möjligt när man ska befästa kunskap.

Intervju med elever: I samband med musiklektion

På frågan om vad eleverna tycker om musikundervisningen har fyra svarat att de tycker att den är sådär rolig, en tråkigt och resten svarade att det var bra. Två elever sa också att de hade en bra lärare. De som ville ändra på något i undervisningen ville ha mer undervisning, fler sånger och att de skulle prata mindre på lektionerna. En flicka svarade att hon ville att de skulle lära sig svårare sånger. Den elev som var den ände som svarade att han tyckte musikundervisningen var tråkig, gav förslag på att de kunde ha musiklekar och att det var flöjten som var tråkig. Det gav han också svar på senare i intervjun, nämligen att det var jobbigt att blåsa i flöjten och att "fingrarna flyttar sig". En annan elev som hade synpunkter på ändringar var att "när man spelar så känns det bara som om man bara har spelat lite", och tycker att spelpassen kunde vara längre.

På frågan om vad de lärt sig på musikundervisningen svarade eleverna trumma, dansa, spela instrument, blockflöjt, tamburin och sjunga nya sånger. En elev hade namngivit en ny sång om "Ponny" som hon hade lärt sig. Sex elever svarade att de inte lärt sig något nytt. En elev svarade att han inte kunde komma ihåg om han lärt sig något nytt. Av de 26 svar vi fått, svarade 14 stycken att de tyckte musik var roligt, tre svarade att de var tråkigt och åtta svarade sådär, mittemellan eller ibland mysigt, roligt ibland tråkigt. Det de ansåg som roligt var att spela på instrumenten och att sjunga sånger. Det som var tråkigt var att det var för mycket prat, när fröknarna blev arga och att lektionen var för kort. Tio elever anser att de får var med och påverka lektionerna, fem elever har svarat ibland, sådär och vet inte, tio har svarat att de inte får var med och påverka och en har svarat att han aldrig försökt.

Allmänt om musik

Vad tänker du på när du hör ordet musik? Den frågan fick flera olika svar till exempel: äntligen, gå hem, sjunga låtar, roligt, nej inte musik, jag blir glad, jag tänker på ..., Tv, rytmik, roligt att spela, spela instrument, en hel orkester som spelar, Ja!, tråkigt, sjunga och dansa. Vi frågade vidare om de lyssnar mycket på musik? Två elever svarade nej, fyra svarade ibland och att de lyssnade på blandad musik, de övriga 20 svarade ja och där var det också blandad smak. Det var flera rock exempelvis Lordi och även hits för kids skivor, Carola och Martin Stenmark.

Vill ni ha mer eller mindre musik i skolan?

– Ja, mer musik när vi: uppträder, har disco, äter mat, mer kroppen sånger, spela mer instrument, lugn musik, som låter mycket, så svarade 16 elever. Tre elever svarade nej och mindre. Sju stycken tyckte det var bra som det var, och ville inte ändra på något.

De elever som tyckte att det skulle vara musik under det egna arbetet ansåg alla att det skulle vara lugn musik för annars kunde det vara störande. Av alla 26, var det bara en som inte hade svarat på om de lyssnade på musik när de gjorde sina läxor. Fem hade haft eller hade musik på vid läxläsning. De övriga 20 svarade att de inte lyssnade på

musik vid läsläsning för att: får inte (tre stycken), vill inte (fem stycken), det stör mig (två stycken) övriga tio svarade endast nej, utan förklaring.

Vår sista fråga var om musiken väcker några minnen eller känslor hos våra elever, och det gjorde det hos en del. Att man blir glad svarade sex stycken och en elev kan få minnen från när han var liten, en svarade bara "ja det gör det", och en annan elev sa att det påminde om resor. Tre elever känner sig påverkade ibland. Tre känner sorg av olika anledningar till exempel " jag tänker på min mamma" och sorglig musik får mig att tänka på "dom saker jag inte har gjort rätt och fel". Så många som tolv elever kunde inte relatera till vare sig minnen eller några känslor.

4.7 Analys Skola 2 – Stämmer elevernas eget lärande med pedagogernas syften och mål?

Pedagogerna på skola 2 har ett samarbete och tittar även på eleverna från den individuella utvecklingen och vikten av den sociala kompetensen i form av hänsyn, respekt och gemenskap. Bettans syfte och mål är bland annat att eleverna ska lära sig samspel, hålla takten, rörelse, sociala lekar och olika övningar. Hennes syfte och mål gällande sång, dans och instrumentspel når fram till eleverna som själva tycker att de lär sig just detta. Bettan vill även att de ska lära sig social kompetens och respektera varandra, och varandras musicerande. Utifrån intervjuerna säger eleverna själva att de har svårt med just detta och de är medvetna om det.

Klassläraren, Cilla tycker också att hon uppnått syfte och mål med sin lektion, förutom med en elev som var okoncentrerad (anledning till det är av helt andra själ än musikundervisningen och välkända av klassläraren). Cillas syfte och mål med denna lektion var att öva blockflöjt och sjunga sånger om kroppen, som de också arbetar med i den övriga undervisningen. Detta stämmer väl överens med vad eleverna själva anser att de lärt sig under lektionen. Pedagogen tycker att eleverna får vara med och påverka vad de ska göra under musiklektionerna. Endast tio av eleverna uppfattar det så, och fem att de får påverka ibland. Det genom att till exempel själv få välja låtar, bland de som pedagogen tidigare presenterat.

Bettan anser att musiken ska vara ett avbrott, men inte ett frivilligt avbrott så att de kan störa de andra. Där är hon väl överens med Cilla som tycker att musiken både kan vara ett avbrott från den andra undervisningen, eller vara en del av den, beroende på syftet.

Både musikpedagogen och klassläraren, på skola 2, är nöjda med sina lektioner. Bettan tillägger dock att blockflöjtsundervisning med 30 barn är svårt och kräver att man ser barnen hela tiden. Musikpedagogen ser därför positivt på både samarbetet med klassläraren och på uppdelningen av gruppen. Vilket eleverna också instämmer i. De flesta eleverna tycker att musiken är rolig, som också är ett av målen för båda pedagogerna. Det som eleverna tycker är tråkigt med musiklektionerna är att det är för mycket prat, för lite spelande och för korta lektioner. Elever som har svårare än andra att spela instrument tycker också det är tråkigt.

Allmänt så betyder musiken mycket för de båda pedagogerna och Bettan spelar instrumentet valthorn på fritiden. Bettan anser att klassisk musik främjar inläringen då det stimulerar till helhetstänkande eftersom båda hjärnhalvor arbetar, detta hänvisar hon till Mozarteffekten. Cilla påpekar att det är viktigt att använda så många sinnen som möjligt för att befästa kunskap och att det är ett bra verktyg för inläring, för en del elever, men inte för alla. Detta syns i undervisningen då musiken också följer med i den övriga undervisningen.

5. Diskussion

I det här avsnittet diskuteras resultatet i förhållande till litteraturen. Vi har valt att dela in diskussionen i mindre områden för att läsaren ska få en bättre översikt på det som tas upp.

5.1 Samarbete med musikskolan – positivt för skola 2

De båda skolorna har musikpedagoger, som kommer till dem en gång i veckan, från den kommunala musikskolan. Det är en resurs för våra två skolor och den resursen har inte alla skolor tillgång till. Det kan läsas i SOU 2006:45 att det inte står i skolans Kursplan för musik, att skolan skall utnyttja den kommunala musikskolan. Det står dock att om skolan samverkar med till exempel musikskolan kan detta vara ett stöd för skolan och tillföra kompetens och nya kreativa arbetssätt. På skola 2 finns också ett samarbete mellan musikpedagogen och klassläraren som gör att musiken som metod överförs på den övriga undervisningen. På skola 2 såg Cilla, klassläraren, möjligheterna med att dela gruppen och att samarbeta för att få ett bra resultat hos eleverna. Grupperna blev mindre och det fanns större utrymme för alla elever att bli sedda och hörda. Skola 2 lägger stor vikt vid social kompetens och det är även ett av deras mål.

Att det är positivt med pedagoger från musikskolan kan vi hålla med om, eftersom de behärskar sitt yrke med instrumentspel och dylikt. Skola 1 däremot har inget samarbete med musikpedagogen och där kan det för oss kännas som en ekonomisk förlust, precis som Antal-Lundström (1996) påpekar, då hon menar att mycket i skolvärlden styrs av det ekonomiska, men att det inte alltid betyder att desto större ekonomisk satsning desto bättre pedagogik.

5.2 Musikundervisningen

Vi har kommit fram till i vår undersökning att musikundervisningen har ett liknande upplägg på båda skolorna och att båda musikpedagogerna vill ha god uppsyn över sina elever. De vill också att eleverna ska ha roligt och sjunga tillsammans. Det som skiljer sig är att pedagogerna på skola 2 har ett samarbete med Cilla och även ser på eleverna ur den individuella utvecklingen och vikten av den sociala kompetensen i form av hänsyn, respekt och gemenskap. Precis det som Antal-Lundström (<http://www.mdh.se>) hävdar när hon skriver i sin rapport om samspelet mellan estetisk fostran och social kompetens och hur kontakten runt om kring oss sker via sinnenas funktion. Vidare är det också så att lektionen på skola 2 innehåller fler moment som bland annat styrks av Kursplanen för musik. Det är välplanerat och bytena mellan de olika övningarna går snabbt. Det är emellertid så att alla elever inte uppskattar detta och ser inte att de får ut det som musikpedagogen försöker förmedla. En del elever klagar på att det är för mycket prat, för lite spelande och för korta lektioner. Det hade på ett enkelt sätt kunnat lösas med att dela upp undervisningen och inte låta alla moment få plats i en och samma lektion. Det hade kanske hjälpt att cirkulera runt på de olika instrumenten och sedan med jämna mellanrum låta eleverna spela tillsammans i ensemblespel. Den variation och det arbete Bettan lägger ner på sin undervisning skulle eventuellt bli mer uppskattad av eleverna om det inte var sådan "stress", som för eleverna blir en negativ bild på musikundervisningen.

5.2.1 Pedagogernas syfte och mål och elevernas eget lärande

Musikpedagogen, Anna, på skola 1 har som syfte och mål att eleverna ska ha roligt tillsammans och sjunga, även om hon uttrycker sig lite vagt när hon säger att hon inte riktigt vet. Hon vill att musiken ska skapa gemenskap och glädje. Musikpedagogen, Bettan, på skola 2 instämmer i dessa mål, men anser även att eleverna ska få social kompetens, använda instrument, samt att synas och musicera både enskilt och i grupp. Det i sin tur stämmer väl överens med de syften och mål klassläraren, Cilla, på skola 2 också har. Även en grupp pedagoger i Sandbergs (1996) avhandling betonar elevernas sociala och personliga utveckling genom musiken. De framhäver glädjen i att musicera gemensamt och att våga sjunga och spela tillsammans. Antal-Lundström (1996) skriver

om Sandbergs nationella utvärdering som gjordes 1996 angående musikundervisningens innehåll i skolan. Där kom han fram till att det var den unisona sången som dominerade musikundervisningen medan de skapande momenten saknades nästan helt. Detta stämmer väl in på Skola 1 i vår undersökning där eleverna enbart sjunger.

I Kursplanen för musik under Strävansmål står att eleverna ska utveckla kunskap i instrument och sång både enskilt och i grupp, dels för att utveckla ansvar och dels för samarbetsförmåga. Vidare står det att "vokalt och instrumentalt musicerande utgör ämnets kärna" (skolverket 2000, s 43). Detta uppfylls på skola 2 där barnen både spelar och sjunger, men bara delvis på skola 1, där eleverna enbart sjunger. I Lpo94 (Läraryboken, 2003) står det inte så tydligt utan målen är mer en egen tolkning för pedagogerna om vad som ska uppfyllas och om hur musik ska användas i skolan. Bland annat kan man läsa under mål att uppnå i grundskolan att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola "kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt, som språk, bild, musik, drama och dans" (Läraryboken, 2003 s, 10). Detta kan tolkas på flera olika sätt av läraren eftersom det inte finns något bra sätt att mäta detta. Det framgår inte heller hur mycket eller i vilken utsträckning det ska användas. Det ger oss förståelse för pedagogens svåra uppdrag då det gäller att planera musikundervisningen. På våra två undersökningsskolor finns dock inhyrda musikpedagoger från musikskolan som ska ha kunskap om detta.

Andra likheter är att pedagogernas syfte och mål på båda skolorna i stora drag är vad som uppfattas som det eleverna tycker att de lär sig. Eleverna på skola 1 tycker själv att de lär sig nya sånger och även ord på engelska, de har också roligt och tycker om sin musikundervisning. Eleverna på skola 2 känner också att de lär sig nya sånger både att spela på instrumenten och genom sång. En del av eleverna bekräftar detta i intervjuerna då de berättar att de lärt sig sånger om kroppen. De tycker också att de lär sig att dansa.

5.2.2 Vad händer på musiklektionen och hur uppfattar eleverna det?

Som tidigare nämnts sitter eleverna på skola 1 och sjunger hela lektionen med Anna, som spelar piano. Hon agerar självsäkert så till vida att hon kan sjunga och spela. Det är just att sjunga som eleverna anser att de lär sig. Inga andra moment används i undervisningen vilket vi tycker är synd då vi hittat flera bra konkreta exempel från olika forskare som ser positivt på musik som inlärningsmetod. Ett tydligt exempel är från Antal-Lundströms (<http://www.mdh.se>) rapport där hon hänvisar till Norman M. Weinberger som ger en tydlig analys på hur hjärnan påverkas och vilka moduler som aktiveras, när ett barn lär sig spela ett instrument. Det är som Björkvold (2005) beskriver det, att en musisk människa inte automatiskt är en musisk lärare, och att det handlar om förmågan att förmedla, kreativ förmåga att umgås med barn, samt entusiasm och ämneskunskap för att vara en musisk lärare.

Under observationen på skola 2 är musikpedagogen hela tiden delaktig i de olika övningarna, hon visar före som en slags "följa John" när hon skapar fantasi-saken. När hon lär ut trumrytmerna använder hon sig av något som vi jämför med Suzukimetoden, (Gardner, 1984) som finns beskriven under rubriken med samma namn. Det finns dock stora skillnader, men även likheter i det att Bettan lär ut till eleverna på gehör istället för att använda notsystemet. Lektionen på skola 2 innehåller också rörelselekar, dans och instrumentspel. I rörelseleken eller sångleken som Antal-Lundström (1996) skriver om, kan barnen genom olika roller delta, utan rädsla eller aggressivitet. Där kan barnens förståelse för varandra utvecklas och relationerna i gruppen stärkas. Just leken är viktig för inlevelsen säger Björkvold (2005) som hävdar att leken är viktig för barnens inläring. Författaren skriver också vidare att om vi stoppar barnen i deras lek finns risk för inlärningsbrott. Björkvold skriver också om att varje lärare måste utgå ifrån barnets egna resurser och beskriver hur ett barns olika egenskaper kan jämföras med ett piano och dess konstruktion.

När vi jämför undervisningen på skola 1 och skola 2 ser vi saker i undervisningen som inte alltid passar eleverna. Undervisningen på skola 2 har variation och uppfyller målen i

Lpo94 (Lärboken, 2003) så som uppnåendemålen för det femte skolåret. Bettans undervisning har också med målen från Kursplanen för musik. Lektionen är välplanerad och bytena går snabbt. Det som är negativt är att eleverna känner att de inte hinner med. Då är det faktiskt så att undervisningen brister i ett annat mål från Lpo94 nämligen det som står under 2.2 Kunskaper att: "läraren skall sträva efter att i sin undervisning balansera och integrera kunskap i olika former" (Lärboken, 2003, s, 18). Att ha en varierad undervisning kräver också genomtänkt balans, annars försvinner vinsten med att ha en varierad undervisning. En del elever klagar på att de endast får spela en kort stund, de upplever inte att de får spela en kort stund varje lektion. De får känslan av att de inte hinner med och kanske hade de kunnat befästa sina kunskaper bättre om de fått lite mer sammanhängande tid på varje moment. Sundin (2001) skriver om att få uppleva musiken och inte bara om prestationen som man får känslan av här. Antal-Lundström (1996) skriver:

"Om vi granskar skolsystemet i det didaktiska perspektivet ser vi att de viktigaste aktörerna är lärarna, de sakkunniga, som har till uppgift att organisera barnens arbete utifrån deras kunskap, mognad, och åldersförutsättningar, så att de får stöd för sin personliga utveckling. Barnen är i centrum i processen och en av skolans uppgifter är att främja deras samhälleliga anpassning" (s 39).

Detta hänvisar författaren till Lpo 94, som innehåller krav på förbättrade inlärningsfärdigheter och att lärarens uppgift är att hitta de effektivaste vägarna för att stärka barnens färdighetsutveckling. Detta håller vi med om och anser vara en viktig uppgift för oss som pedagoger. Eleverna på skola 2 har lättare för att nå upp till målen för musikundervisningen i skolår fem än eleverna på skola 1 då de inte spelar några instrument på lektionerna och man bland annat ska kunna spela lättare ackordspel. Detta är helt beroende på de olika pedagogerna och visar tydligt hur viktigt det är med just bra pedagoger som arbetar utifrån Lpo 94 och Kursplanen.

5.2.3 Samspel och gemenskap

Antal-Lundström (1996) har i sin bok skrivit att pedagogen kan följa elevernas inre reaktioner genom att observera barnets agerande, skapande aktivitet och koncentrera sig på beteendeförändringar. Hon säger också att många barn förändras under musikaliska övningar. Detta är något vi observerat på Skola 2 där barnen blir lite "malliga" och stolta när de får leda de andra barnen i övning på trummor och tamburin under musiklektionen. Även exemplet som Cilla tog upp om en pojke som använder musik som avslappning för bättre koncentration, är en beteendeförändring som är värd att ta hänsyn till.

Vidare skriver Antal-Lundström (1996) om att ju mer de musikaliska färdigheterna ökar desto mer förstärks känsligheten i det musikaliska samspelet och i de personliga relationerna. Detta medför att gruppen utvecklas på ett stärkande sätt. Både individuellt och i gruppen är detta positivt. Ett exempel i boken är körsången. Då upplever sig varje sångare som en värdefull del av en helhet. Samhörigheten blir en källa till glädje och gemenskap för alla i gruppen. Detta märks på Skola 1 där de allra flesta elever tar musiken på allvar och de tycker om att sjunga tillsammans. Musiken är det tillfälle där de verkligen samarbetar som grupp, och de har roligt tillsammans.

Bettans syfte och mål med musikundervisningen är bland annat att eleverna ska lära sig social kompetens genom till exempel samspel och sociala lekar. De ska även respektera varandra och varandras musicerande. Utifrån intervjuerna säger eleverna själva att de har svårt med just detta och de är medvetna om det. Det är positivt att eleverna själva märker att de måste öva på att ta hänsyn till sina kamrater. Vid ett bra samarbete kan detta diskuteras mellan pedagogerna, eftersom det är något de även bör arbeta med i den övriga undervisningen. Antal-Lundström (1996) skriver om samspelet mellan estetisk fostran och social kompetens. Hon skriver också vidare att ju mer de musikaliska färdigheterna ökar desto mer förstärks känsligheten i det musikaliska samspelet och i de personliga och sociala relationerna. Det i sin tur medför att hela gruppen utvecklas på ett stärkande sätt, både i grupp och på ett individuellt sätt positivt.

Antal-Lundström (1996) skriver vidare om att den viktigaste grunden för barnens framtid läggs när de är mellan tre och fem år. Det är också då de är som mest mottagliga för olika former av inläring. Både när det gäller taktkänsla, sång och anpassning av gruppaktiviteter men även att inte bry sig om vems hand man håller i om den tillhör en pojke eller flicka. Det är då det är så viktigt för oss pedagoger att visa barnet en struktur och ett mönster i musikundervisningen. Det är redan på förskolan som vi måste vara tydliga med mönster och rutiner. Oftast är man också i mindre grupper på förskolan och det kan vara lättare för pedagogen att få en nära kontakt till barnen.

5.3 Musik i den övriga undervisningen, som metod eller avbrott?

Samarbetet mellan musikpedagogen och klassläraren på skola 2, kan vara en bidragande faktor till att musiken ofta ses som ett inslag till att förstärka vissa bitar i inläringen, i den övriga undervisningen. Klasslärarens glädje för musik gör givetvis sitt och hon spelar så gott hon kan på de instrumenten hon behärskar. Eleverna uppskattar musikinslagen och de gillar musik i allmänhet också, de är oense i frågan om de ska ha musik på som bakgrundsmusik vid eget arbete och många har inte musik på vid läsläsning. I intervjuvaren framgår det att flera av eleverna fått höra av sina föräldrar att det inte är bra eller att de inte får lov att lyssna på musik vid läsläsning.

På musikundervisningen sjöng eleverna på Skola 2 sånger om kroppen tillsammans med Cilla. Detta för att befästa kunskap då de arbetar med kroppen i den övriga undervisningen också. Detta kan man koppla till Fröbelpedagogiken som använder sig av estetiska ämnen för att främja inläringen. Bland annat musik, sång, skapande och målning är viktiga delar i Frøbels pedagogik (Gedin & Sjöblom, 1995).

Pedagogerna vi intervjuat anser att musiken, i det här fallet, är ett avbrott från den andra undervisningen. En musikpedagog uttryckte även att hon tyckte att det skulle vara ett avbrott. Detta har bland annat Antal-Lundström (1996) skrivit om. Hon skriver att pedagogers inställning till musik är att den ses som konst eller underhållning i skolan. Hon påpekar också att vi skulle kunna använda musiken mer medvetet som ett pedagogiskt redskap. I SOU 2006:45 står också att musiken ofta är frikopplad från den

övriga undervisningen och man ser det som ett avbrott. Man går exempelvis iväg och ser en teater eller konsert någon gång per läsår.

5.4 Musik som metod för inläring

Att använda sig av musiken som en inlärningsmetod tror båda pedagogerna på skola 2 på. Bettan hänvisar till Mozarteffekten och anser att klassisk musik främjar inläringen då det stimulerar till helhetstänkande eftersom båda hjärnhalvor arbetar. Cilla påpekar också att det är viktigt att använda så många sinnen som möjligt för att befästa kunskap, och tycker att det är ett bra verktyg för inläring, för en del elever, men inte för alla. Det styrks ytterligare av Lpo 94 som säger att "läraren skall: utgå ifrån varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande" (Lärboken, 2003, s. 22). Ett forskningsarbete som pågår just nu är Antal-Lundströms rapport om Eskilstuna-projektet (<http://www.mdh.se>). Eskilstunaprojektet är en undersökning och forskning här i Sverige, som är inriktat på personlighetens mångfaldiga stimulans och som innefattar komplexa estetiska övningar i form av sånglek, rörelse och dramatisering. Detta sker i den verkliga skolmiljön och med medforskande lärare och beräknas vara klart våren 2007. Målet med arbetet är det så småningom ska kunna användas i skolan som ett arbetssätt. Ett arbetssätt som kanske skulle vara intressant för skola 2 att ta del av, även skola 1 men som först måste ha ett samarbete pedagogerna emellan.

Fler forskare som instämmer är Sandberg (1996) som skriver i sin avhandling om pedagogernas syn på att använda sig av musik och ser musiken som ett hjälpmedel för att befästa kunskaper i andra ämnen. Det var också något som Antal-Lundström (1996) upptäckte (då hon själv arbetade som musiklärare) att barn som fick en genomtänkt musikundervisning utvecklade sina kommunikations- och inlärningsfärdigheter på bättre sätt än andra barn. Det skriver hon om i sin rapport *Estetiska aktiviteter och pedagogiskt redskap*. Antal-Lundström påpekar också hur viktigt det är i sin undervisning att utveckla de kommunikativa färdigheterna. Författaren hävdar även att det går att förebygga läs- och skrivsvårigheter med musik. Antal-Lundström tar i sin rapport upp riskerna med elevernas misslyckande i skolan.

Det finns forskare som ser musiken som en metod för inläring. Antal-Lundström nämner en del från hennes rapport *Estetiska aktiviteter som pedagogiskt redskap* som vi valt att ta med, för att forskningsprojektet pågår fortfarande och det är uppgifter som känns relevanta för vår undersökning. Det fanns ett forskningsprojekt i USA som tyder på att en god skolmiljö och tidigt estetisk stimulans minskar risken för utveckling av sådana hälsoproblem. Undersökningen gjordes på en som Antal-Lundström kallar det, grupp "at-risk" barn som efter ett års undervisning med estetiska aktiviteter, hade fått ett bättre förhållningssätt till matematik. I Kursplanen för musik kan vi läsa om musikens släktskap med matematik. Det eftersom flera begrepp i musiken är matematiska till exempel rytm, taktart och ackord. Vidare kan läsas att musiken har betydelse för personlighetsutveckling, vilket musikpedagogen på skola 2 också hänvisade till. Det knyter vi samman med hur viktigt det, precis som forskarna är överens om, är att få in rutiner i de lägre åldrarna. Även de elever som inte fått chansen att lära sig spela instrument kan idag med hjälp av sin kunskap ta hjälp utav IT för att kunna komponera sin egen musik exempelvis. Det kan vara en hjälp för elever även i de tidiga åldrarna, även om fallet inte är så på våra undersökningsskolor, men möjligheterna finns i dagens IT-samhälle som en del i populärkulturen.

5.5 Pedagogernas uppgifter

Musiken idag finns inte endast vid speciella tillfällen som Sundin (2001) skriver om, utan överallt påverkas vi dagligen och utsätts för musik i till exempel affärer, restauranger och i bilen. Barn idag har säkert hört mer musik än vad deras farföräldrar gjort sammanlagt i hela sitt liv och våra elever vi intervjuat instämmer på det. Flera av dem lyssnar på musik i Mp3-spelare, radio och tv på sin fritid. Detta gör att pedagogerna idag får en svårare uppgift, som Sundin skriver om att barn har idag sin egen musik och djupare musikkännedom än vad barn tidigare haft. Exempel på det är när musikpedagogen på skola 1 får förfrågan om att spela en av Eminems låtar och hon inte anser sig klara det på piano. Även Sandberg (1996) tar i sin avhandling upp de negativa aspekterna med musikundervisningen, och att lärarna inte kan uppfylla de förväntningar som eleverna

har, eftersom de till exempel inte kan de populära låtarna. Eleven känner sig då inte bemött eftersom pedagogen inte förklarar varför.

I Sandbergs (1996) avhandling kan man läsa att fler än hälften av klasslärarna i årskurs två och fem i hans undersökning anser att deras egen utbildning är ett problem för musikundervisningen. Så uppfattar vi inte det på skola 2 där klassläraren, Cilla, undervisar i musik trots att hon inte har någon utbildning i musik, förutom den grund hon fått i sin högskoleutbildning. Sundin (2001) skriver i sin bok att det finns möjlighet till fördjupning i musik i pedagogutbildningen, men då till bekostnad av något annat ämne. Björkvold (2005) frågar sig i sin bok om inte alla lärarstudenter kan bli erbjudna en grundlig fördjupning i "egen musisk utveckling", eftersom man inte kan utveckla musiska elevers växande om det inte finns musiska lärare.

5.6 Musikens påverkan

Antal-Lundström (1996) skriver också om musikens påverkan på hjärnan i samband med vårt humana beteende i sin forskningsrapport. Hon hänvisar till en forskare vid namn D. Hodger som förklarar att båda hjärnhalvor är inblandade i den musikaliska processen, något som det tidigare inte hävdats. Något som musikpedagogen på skola 2 också hävdar när hon säger att båda hjärnhalvor medverkar och bidrar till att stimulera helhetstänkandet vid till exempel inläring med hjälp av klassisk musik.

Att musiken påverkar oss på olika sätt är vi fullt övertygade om. Björkvold (2005) skriver att foster så tidigt som i fosterstadiet känner igen ljud, rörelse och rytm och reagerar genom ökade hjärtslag. I Kursplanen för musik står att musiken är djupt förankrad i människan och genomsyrar alla kulturer. Både pedagogerna och eleverna i vår undersökning kopplar minnen och känslor till musiken på olika sätt, från eleverna var det just känslorna glädje och sorg som nämndes.

Vi har även valt att skriva om Gardners sju intelligenser i vår teori och hans tankar kring musiken. Gardner (1984) tar upp underbarnen och även "idiots savants" i sin

undersökning som bygger på att du behöver flera intelligenser för att fungera. Det är inget som uppmärksammas på våra undersökningsskolor och i vår studie. Vi ansåg dock det som viktigt att ta med för att ge läsaren en förståelse för vikten av musik som arbetsmetod. Just för att det finns bevis och forskningsbaserad undersökning på att musiken har betydelse både socialt och för inläring av olika ämnen. Det finns modeller att arbeta efter som till exempel Eskilstunamodellen (<http://www.mdh.se>) och även Suzukimetoden (Gardner, 1984) som forskare hävdar underlättar vid inläring av andra ämnen. Även Suzuki hade flera mål med sin metod, det var inte bara att få fram skickliga yrkesmusiker, utan även att skapa individer med starka tilltalande personligheter och använde endast den musikaliska utbildningen som en metod att nå det målet. Något som pedagogerna på skola 2 lägger stor vikt vid.

I boken *Barns musikaliska utveckling* skriver Sundin (2001) om hur musiken har förändrats. Idag är det inte längre något som enbart förekommer vid vissa tillfällen, exempelvis vid fester eller ritualer. Idag finns musiken runt om oss och förmedlar olika identiteter och livsstilar genom massmedier. Den finns där hela tiden och författaren påpekar att barn idag troligtvis har hört mer musik än deras farfars föräldrar hörde i hela sitt liv. Det innebär att "kanske den viktigaste pedagogiska uppgiften blir att försöka skapa ett aktivt förhållande till den omgivande ljudvärlden" (Sundin, 2001, s, 20). Flera forskare påpekar här att musikpedagogerna idag inte har någon lätt uppgift när det gäller att möta barnen på deras nivå och ger oss ytterligare förståelse för våra pedagogers svåra uppgift att stimulera barnens utveckling. Detta stämmer väl in på Anna på Skola 1 som får önskemål från eleverna som hon inte kan leva upp till.

5.7 Metoddiskussion

Så här i efterhand tycker vi att undersökningen vi gjort fungerat bra på våra två utvalda skolor. Vi märkte också att vi fick lägga väldigt mycket tid på våra intervjuer vilket inte hade fungerat i en större forskning. Det vi också kommit fram till är att vi hade kunnat göra undersökningen på fler skolor men att då endast undersöka om hur många skolor som har tillgång till en musikpedagog från musikskolan. Även om det i så fall finns samarbete mellan musikpedagogen från musikskolan och pedagogen på skolan som

undersöks. Det finns kanske de skolor som har en egen musiklärare och då kan man undersöka om den musikläraren har något samarbete med klassläraren.

Vår studie är inte stor men en del viktiga upptäckter gjordes som i sin tur kan vara till grund för fortsatta forskningsstudier.

6. Sammanfattning

Att musiken påverkar oss på olika sätt är de flesta forskare överens om. Björkvold (2005) betonar att musikens påverkan startar redan i fosterstadiet. Litteraturen vi använt oss av i vårt arbete visar på olika sätt hur vi som människor kan använda oss av musik som redskap både när det gäller inläring i andra ämnen och hur den påverkar vår sociala kompetens. Vi har med Sandbergs (1996) nationella utvärdering och hur pedagogerna i hans undersökning ser på musikundervisningen. I litteraturgenomgången tar vi också upp Eskilstunaprojektet, en pågående forskning. Det är en arbetsmodell som undersöks i samarbete med den verkliga skolmiljön och med medforskande lärare och beräknas vara färdig våren 2007. Vi har fått svar på våra problemformuleringsfrågor så till vida att pedagogernas syfte och mål når fram till eleverna som själva uppfattar det som sitt eget lärande. Vi har också kommit fram till att båda skolorna har en musikpedagog från musikskolan som håller i undervisningen, men att det inte alltid är en resurs som används, så som SOU 2006:45 menar när de skriver att musikskolan kan vara ett stöd för skolan och tillföra kompetens och nya kreativa arbetssätt.

Vi har kommit fram till att musiklektionerna skiljer sig nästan helt i sitt innehåll men att det finns några likheter för de båda skolorna. På skola 1 finns inget samarbete mellan skolan och musikpedagogen och musiken syns inte i den övriga undervisningen och där känns resursen inte som en tillgång. På skola 2 finns ett samarbete mellan musikpedagogen och klassläraren som i sin tur tar med musiken som ett redskap i den övriga undervisningen. Att samarbetet skulle vara den enda orsaken tror vi inte, utan det beror nog även på klasslärarens eget intresse för musik. Likheterna är att eleverna sjunger mycket på båda skolorna och att båda musikpedagoger spelar instrument under lektionerna. De tre pedagogerna är alla överens om att musiken både kan vara och ska vara ett avbrott från den övriga undervisningen, beroende på syftet.

Vi har använt oss av observationer och intervjuer i vår undersökning som tillsammans gett oss resultat som vi jämfört i våra analyser. Vi har kommit fram till att musikundervisningen beror på pedagogens eget intresse för musik. Den egna

tolkningen av Lpo 94 (Lärarytelsen, 2003) står tillsammans med intresse och kunskap till grund för utformningen, då det inte står mätbart hur undervisningen skall gå tillväga.

Vår undersökning är liten men den har gett oss god insikt om hur vi ska gå ut och möta våra framtida elever och även vikten av att musik, precis som penna och radergummi, är ännu ett redskap för inlärning.

7. Referenslista

Litterära källor

Antal-Lundström, I (1996). *Musikens Gåva*. Konsultförlaget i Uppsala AB

Björkvold, J-R (2005). *Den musiska människan*. Stockholm: Runa förlag

Denscombe, M (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Forsell, A (2005). *Boken om pedagogerna*. Falköping: Stockholm: Liber AB

Garder, H (1984). *De sju intelligenserna*. Jönköping: Brain Books AB

Lärarnas Riksförbund (2003) *Lärarytelsen* Tryck: Modintryck 2003

Sandberg, R (1996). *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv. Några variationer på ett läroplansteoretiskt tema*. Stockholm: HLS förlag Gotab

Skolverket (2000). *Grundskolans kursplaner och betygskriterier*. Stockholm: Skolverket och Fritzes

Sundin, B (2001). *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber utbildning

Utbildningsdepartementet (Statens offentliga utredning 2006:45). *Tänka framåt, men göra nu – Så stärker vi barnkulturen del 1 av 2*

Utbildningsdepartementet (Statens offentliga utredning 2006:45). *Tänka framåt, men göra nu – Så stärker vi barnkulturen del 2 av 2*

Digitala källor

Antal-Lundström, I *Eстетiska aktiviteter som pedagogiskt redskap. Rapport från ett pågående interkulturellt skolutvecklingsprojekt*

<http://www.mdh.se/isb/mea/publikationer.shtml> 2006-12-21

Vetenskapsrådet *Riktlinjer angående forskningsetiska principer*

http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf
2006-11-28

Bilaga

Observationsunderlag och intervjufrågor: pedagog och elever

Observationsunderlag pedagog

- Vad händer under musiklektionen?
- Hur agerar pedagogen? (Själsäkert, glatt, besvärat m.m.)
- Hur möter pedagogen eleverna?
- Får eleverna vara med och påverka?
- Är pedagogen inspirerande?

Observationsunderlag elever

- Vad händer under musiklektionen?
- Hur agerar eleverna?
- Vad kan deras agerande bero på?
- Vad är syfte och mål med lektionen? Verkar det vara ett "bra" syfte och mål i just denna elevgrupp?
- Är musiklektionen ett avbrott eller en del av lektionen?

Intervju med pedagog i samband med musiklektion

- Vad tyckte du om lektionen? Gick den bra/mindre bra?
- Om den gick mindre bra, vad beror det på tror du? Hur skulle du vilja göra nästa gång? Vad beror det på tror du? Skulle du vilja ändra på något? Är det saker som går att göra något åt?
- Vad tror du att eleverna lärde sig under lektionen?
- Får eleverna vara med och påverka musiklektionerna?
- Vad var ditt syfte och mål med lektionen?
- Uppnådde du syfte och mål?

- Ser du musiken som ett avbrott i den andra undervisningen eller är det en del av den?

Intervju med pedagog allmänt om musik

- Vad betyder musik för dig? Varför har du valt att arbeta med ämnet musik?
- Skulle du vilja ha mer/mindre musik med eleverna i skolan?
- Får eleverna lyssna på musik under det egna arbetet? Varför/varför inte?
- Vad tror du om musik som verktyg för inläring?

Intervju med elever i samband med musiklektion

- Vad tyckte du om lektionen? Bra/Mindre bra?
- Skulle du vilja ändra något? I så fall vad och hur?
- Har du lärt dig något nytt under lektionen? Vad har du lärt dig? Vad var nytt?
- Har du roligt eller tråkigt under musiklektionen?
- Vad var roligast/tråkigast med musiklektionen?
- Får du vara med och påverka musiklektionen tycker du?

Intervju med eleverna allmänt om musik

- Vad tänker du på när du hör ordet musik?
- Lyssnar du mycket på musik? Om Ja, varför och vad för musik? Om Nej, varför inte?
- Skulle du vilja ha mer/mindre musik i skolan?
- Skulle du vilja lyssna på musik under lektioner med eget arbete? Tror du att det skulle störa eller vara lugnande? Om Ja, vilken sorts musik vill du lyssna på?
- Lyssnar du på musik när du gör läxor hemma?
- Väcker musik vissa minnen och känslor hos dig? På vilket sätt ?

